

LAVASTAJAN AJATUKSIA SISÄLTÖVAROITUKSISTA

VIRVA MYLLYAHO
LAVASTUSTAIDE
2026
MAISTERIN OPINNÄYTE

**TAIDE-
YLIOPISTO**
X TEATTERIKORKEAKOULU

Tekstissä puhun sisältövaroituksista ja tulen mainitsemaan seuraavia sanoja ja aiheita ilman erillistä varoitusta:

Rasismi, homofobia, henkinen ja fyysinen väkivalta, seksuaalinen väkivalta, raiskaus, itsetuhoisuus, lapsen menetys, sota, väkivallan teon välineet.

Tiivistelmä

Päiväys: 27.4.2026

Tekijä:

Virva Myllyaho

Koulutusohjelma:

Lavastustaiteen koulutusohjelma

Kirjallisen osion nimi:

Lavastajan ajatuksia sisältövaroituksista

Kirjallisen työn sivumäärä (sis. liitteet):

70

Taiteellisen työn nimi:

Unentekijä

Teksti: Kirmo Komulainen & Patrik Hvitsjö

Ohjaus: Kirmo Komulainen

Ensi-ilta: 18.9.2025

Lavalla: Patrik Hvitsjö

esitykset: 18.9.-25.9.2025

Lavastus: Virva Myllyaho

Äänisuunnittelu: Tommi Uniluoto

Taideyliopisto, Teatterikorkeakoulu, Studio 2

Valo- ja videosuunnittelu: Elli Maria Kujansuu

Haapaniemenkatu 6, Helsinki

Dramaturgia: Sara Koironen

Tämä opinnäyte pohtii sisältövaroituksia ja lavastajan roolia suhteessa sisältövaroituksiin. Lavastuksen opiskelijana olen kiinnostunut teatterista ja sen perusteella olen päättänyt käsitellä sisältövaroituksia teatterikontekstissa. Tärkeimpänä lähteenäni toimii lavastaja Aino Väisäsen kandidaatin opinnäytetyö *Teatteri voi ja saa aiheuttaa tunteita: sisältövaroitusten käyttö esittävien taiteiden kentällä* (2020).

Keskityn kirjallisessa opinnäytteessä erityisesti perinteiseksi miellettyihin esitystiloihin kuten kaupunginteattereihin ja muihin suuriin teattereihin. Tämän rajauksen perusteella tein koonnin 18 eri puolelta Suomea löytyvästä teatterista ja tarkastelin, kuinka monesta ohjelmistossa olevasta esityksestä löytyy sisältövaroituksia tai ikärajasuosituksia. Lisäksi pohdin teatteritilan luonnetta ja teatterissa käymiseen liittyviä tapoja. Käyn erilaisten esitys esimerkkien kautta läpi myös läpi erilaisia keinoja, joilla lavastaja voi vaikuttaa teokseen ja sitä kautta sisältövaroituksiin.

Esittelen myös taiteellisen lopputyöni, *Unentekijä* -monologiesityksen. Pohdin teosesittelyssä omaa suhdettani esityksen teemoihin. Kerron omasta ja työryhmän työskentelystä. Mukana on kuvia suunnitteluvaiheista sekä lopullisesta esityksestä. Teatterikorkeakoululla esitetty teos teki vierailun myös Mikkelin työväen näyttämöpäiville ja kirjoitan, kuinka otin vierailun huomioon suunnittelussa.

Tulen kirjallisessa opinnäytteessä siihen tulokseen, että sisältövaroitusten täytyy olla tarkkoja, jotta ne hyödyttävät katsojaa. Epämääräiset tai ympäröivät varoitukset aiheuttavat mahdollisesti turhaa ahdistuneisuutta katsojassa. Myös koosteeni 18 eri teatterista paljasti sen, että vain pieneen määrään esityksiä on asetettu sisältövaroituksia, mutta lähes kaikista esityksistä löytyy kuitenkin ikärajasuositus. Pohdin lavastajan roolia suhteessa sisältövaroituksiin ja tulinkin siihen tulokseen, että lavastaja voi vaikuttaa usein katsomoon, esityksen tyyliin ja ennakkomateriaaliin. Nämä ovat olennaisesti sidoksissa sisältövaroituksiin.

Johdannon lisäksi opinnäytteessä on viisi lukua. Toisessa luvussa käyn läpi mitä ovat sisältövaroitukset ja mistä ne ovat lähtöisin. Sen lisäksi pohdin lyhyesti elokuva-alan käytäntöjä liittyen sisältövaroituksiin ja kuinka ajan henki vaikuttaa siihen, minkälaisia varoituksia teoksille asetetaan. Kolmannessa luvussa pureudun tarkemmin lavastajan rooliin ja käyn läpi tekemäni koosteen teatterien sisältövaroitustilanteesta vuonna 2026. Neljännessä luvussa kirjoitan sisältövaroituksiin liittyvistä erilaisista näkökulmista ja minkälaisia tunteita ne ovat herättäneet. Pohdin myös mistä katsojaa täytyy varoittaa ja miten. Viidennessä luvussa kerron taiteellisesta lopputyöstä, *Unentekijästä*. Kuudennessa eli viimeisessä luvussa kokoaan opinnäytteen ajatukset ja pohdin minkälaisia havaintoja olen tehnyt ja kuinka aiheen parissa voisi edetä.

Taiteellinen osio on Teatterikorkeakoulun tuotantoa

Avainsanat: esittävät taiteet, sisältövaroitukset, teatteri, sisältöhuomio, ikäraajat, lavastus, lavastaja

SISÄLLYS- LUETTELO

1 JOHDANTO	s. 6
------------	------

2 SISÄLTÖVAROITUS

2.1 MITÄ OVAT SISÄLTÖVAROITUKSET JA MIHIN NIITÄ KÄYTETÄÄN?	s. 10
2.2 SISÄLTÖVAROITUKSET ELOKUVISSA JA SARJOISSA	s. 12
2.3 KURKISTUS AJAN HENKEEN	s. 13

3 SISÄLTÖVAROITUKSET, TEATTERI & LAVASTAJA

3.1 SISÄLTÖVAROITUKSET TEATTEREISSA VUONNA 2026	s. 16
3.2 TEATTERITILAN LUONNE	s. 20
3.3 SOPIMUS LEIKISTÄ	s. 22
3.4 LAVASTAJAN TYÖ SUHTEESSA SISÄLTÖVAROITUKSIIN	s. 26

4 SISÄLTÖVAROITUSTEN MONET PUOLET

4.1 ERI NÄKÖKULMIA	s. 32
4.3 MISTÄ TÄYTYY VAROITTA JA MITEN?	s. 35

5 TAITEELLINEN OPINNÄYTE - UNENTEKIJÄ

5.1 MIKÄ UNENTEKIJÄ?	s. 40
5.2 SUUNNITTELU	s. 41
5.3 MISSÄ ONNISTUIN & MITÄ JÄIN POHTIMAAN?	s. 46
5.4 SISÄLTÖVAROITUKSET	s. 50

6 LOPPUAJATUKSIA

s. 52

LÄHTEET

s. 56

LIITTEET

s. 60

1 JOHDANTO

Tässä kirjallisessa opinnäytteessä käsittelen sisältövaroituksia. Sisältövaroitukset ovat varoituksia ja huomioita, jotka kertovat teoksen tai materiaalin mahdollisesti triggeröivästä sisällöstä ja teemoista. Niillä voidaan varoittaa myös fyysisistä triggereistä kuten vilkkuvista valoista tai teatterisavusta. Varoitukset voidaan ilmaista sanallisesti, kirjallisesti tai symboleilla. Avaan myöhemmin tarkemmin termiä, sen taustoja ja pohdin sitä, onko sana sisältövaroitus mahdollista korvata jollain toisella termillä.

Teatterikorkeakoulun opinnoissa olen kiinnostunut nimenomaan teatterista ja sen nojalla aion keskittyä sisältövaroituksiin erityisesti teatterikontekstissa. Keskityn erityisesti perinteiseksi miellettyyn teatteriin, siis esityksiin, joissa katsojat istuvat hämärässä salissa omalla paikallaan ja esitys tapahtuu näyttämöllä. En siis juurikaan käsittele esimerkiksi teatteritalojen ulkopuolella tai ulkona tapahtuvia esityksiä, vaan keskityn lähinnä repertuaariteattereihin ja kaupunginteattereihin. Selvitän myös eri esitysten nettisivuilta minkälaisia sisältövaroituksia teattereissa esiintyy tällä hetkellä saadakseni käsityksen varoituskäytännöistä. Olen lavastustaiteen opiskelija, ja siksi koen erityisen tärkeäksi pohtia, mitä sisältövaroituksiin yhteydessä olevia asioita lavastaja voi ottaa huomioon suunnittelussa. Minkälainen merkitys esimerkiksi tyyli- tai katsomolla tai ennakkomateriaalilla voi olla katsojalle? Pohdin myös minkälaisia eri näkökulmia sisältövaroitusten käyttämiseen liittyy ja minkälaisista asioista katsojaa tarvitsee mielestäni varoittaa.

Itseäni sisältövaroitukset alkoivat kiinnostaa erityisesti, kun aurallinen migreenini kroonistui kandin jälkeen. Yhtäkkiä minun oli tärkeää oppia tunnistamaan päänsärkykohtauksien triggereitä, ja monilla vilkkuvat valot lukeutuvat näihin. Nyt melkein kaksi vuotta myöhemmin olen saanut itselleni sopivan lääkityksen ja triggereiden jatkuva välttely on jäänyt vähemmälle. Silti jäin pohtimaan, kuinka sisältövaroitukset vilkkuvista valoista ja muista sisältöön liittyvistä huomioista

tuntuivat epämääräisiltä ja aiheuttivat minussa usein turhautumista tai ärsytystä. Fyysisten triggerien varoitukset muuttuivat siis tärkeiksi minulle migreenin myötä, mutta niistä syntyi lisää epävarmuutta turvallisuuden tunteen sijaan. Kuinka paljon niitä valoja siis on? Onko koko esityksen läpi stroboa vai pelkästään yksi välähdys lopussa?

Kirjoitan opinnäytteessä fyysisten triggerien lisäksi myös henkisistä triggereistä, vaikka en itse kärsi voimakkaista traumaista. En voi täysin ymmärtää traumaista tai yliherkkyyksistä kärsivien ihmisten kokemusta, mutta koen, etten voi jättää henkisiä triggereitä pois tästä opinnäytteestä. Ne kuuluvat mielestäni olennaisesti osaksi sisältövaroituskustelua.

Ennen Teatterikorkeakoulua olin työskennellyt ympäristössä, jossa ei pyritä aktiivisesti ottamaan jokaista yksilöä huomioon, vaan työt tulee hoitaa tehokkaasti ja itsenäisesti. Teatterikorkeakoulun opintojen alussa minusta oli turhauttavaa käydä jatkuvasti keskustelua siitä, miten keskustellaan ja kuinka kaikki otettaisiin huomioon, mutta nyt puolestaan huomaan omaksuneeni tämän tavan keskustella ja kommunikoida. Myös keskustelu sisältövaroituksista on osa tätä yksilöä huomioon ottavaa kulttuuria ja olen oppinut siitä paljon näiden opintojen aikana.

Valitsemastani aiheesta löytyy melko hyvin englanniksi artikkeleita, muutamia tutkimuksia sekä yliopistotason tekstejä. Päälähteinäni toimiikin Michiganin yliopistossa Philip Michael Abdoon kirjoittama teksti *“An introduction to Content Warnings and Trigger Warnings”* (2020) ja Association Of Psychological science -yhdistyksen (lyh. APS, kansainvälinen psykologian tutkimuksen yhdistys) vuonna 2020 julkaisema tutkimus, jossa selvitettiin, onko sisältövaroituksista enemmän hyötyä vai haittaa maailmankirjallisuuden tekstejä luettaessa.

Opinnäytteen tekstiä tukee myös suomenkieliset lähteet kuten Pipsa Enqvistin artikkeli *“kuka suojelisi yllätyskikkailta?”* Voima -lehdessä (2023) ja lavastaja Aino Väisäsen opinnäytetyö (2020) *Teatteri voi ja saa aiheuttaa tunteita: sisältövaroitusten*

käyttö esittävien taiteiden kentällä. Väisäsen tekstissä on kirjoitettu kattavasti sisältövaroituksiin liittyvistä pohdinnoista ja tarjotaan konkreettisia keinoja varoitusten tarkentamiseen koskien nimenomaan teatteria ja esityksiä. Vaikka teksti on kandidaatin opinnäyte, eikä virallisesti käy maasteritason lähteeksi, on hyvien akateemisten käytäntöjen mukaista, että noteeraan Väisäsen tekemän laajan työn, joten aion silti käyttää sitä yhtenä tärkeimpänä lähteenäni. Näiden kirjallisten lähteiden lisäksi hyödynnän opinnäytteessä eri teattereiden ja kollektiivien verkkosivuja tekemällä koosteen teosesittelyissä ilmenevistä sisältövaroituksista ja ikäsuosituksista.

Kirjoitan myös taiteellisesta opinnäytteestäni. *Unentekijä* on Kirmo Komulaisen ohjaama ja kirjoittama monologiesitys, joka esitettiin teatterikorkeakoulun tiloissa alkusyksystä 2025. Teos oli lähes koko työryhmän taiteellinen lopputyö. Monologi kertoo entisestä puolustusministeristä Yrjö Kallisesta. Kallinen on myös yksi Suomen tunnetuimpia pasifisteja. Esitys pohtii miehisyyttä, itsetuhoisuutta, sotatraumoja ja sitä miksi nykypäivänäkin nuoret miehet valitsevat väkivallan. Esityksessä oli yksi näyttelijä, Patrik Hvitsjö, joka esitti eri vaiheita Yrjö Kallisen elämästä unenomaisissa kohtauksissa. Työryhmässä oli mukana myös dramaturgi Sara Koironen, valosuunnittelija Elli Kujansuu, äänisuunnittelija Tommi Uniluoto ja minä toimin lavastajana, sekä osittain pukusuunnittelijana.

Johdannon jälkeen kerron mikä on sisältövaroitukset ja mistä ne ovat lähtöisin. Kolmannessa luvussa käyn läpi miten sisältövaroituksia käytetään tällä hetkellä Suomen teattereissa. Pohdin myös teatteritilan luonnetta ja kirjoitan minkälaisia asioita lavastaja voi ottaa huomioon suunnittelussa ja kuinka ne voivat vaikuttaa mahdollisiin sisältövaroituksiin. Neljännen luvun alaluvuissa tarkastelen sisältövaroituksia eri näkökulmista. Mitä hyötyä varoituksista on ja minkälaisia muita tunteita ja näkökulmia sisältövaroitukset synnyttävät. Neljännessä luvussa pohdin myös mistä täytyy varoittaa ja miten. Viidennessä luvussa esittelen taiteellisen opinnäytetyön *Unentekijän*. Suunnittelutyöstä kerron tarkemmin teosesittelyssä. Mukana on myös kuvia mallipalaverista, työpiirustuksia sekä lopullisen teoksen

esityskuvia. Lisäksi pohdin hieman esityksen ja työryhmän suhdetta sisältövaroitukseen ja sitä, näkyikö opinnäytteen aihe taiteellisen lopputyön työskentelytavoissa. Kuudennessa- eli lopetusluvussa kokoaan kirjallisen opinnäytetyön ajatukset.

2 SISÄLTÖVAROITUS

2.1 Mitä ovat sisältövaroitukset ja mihin niitä käytetään?

Sana *sisältövaroitus* tulee englannin kielen sanasta *trigger warning*. *Trigger* tarkoittaa laukaista ja *warning* varoitusta. Cambridge Dictionaryn (2026) mukaan sisältövaroituksen tarkoituksena on varoittaa etukäteen mahdollisesti ahdistavasta tai jopa traumaperäisen stressireaktion (ptsd) laukaisevasta sisällöstä.

Ajattelen, ettei varoitusten käytöllä ole tarkoitus aliarvioida katsojaa tai tämän kykyä vastaanottaa esityksen sisältöä, vaan ne antavat (tai ainakin pyrkivät antamaan) ihmisille tarvittavat tiedot siitä, ovatko he valmiita jatkamaan kyseisen sisällön parissa.

Sana *triggeri* on lääketieteessä ja psykologiassa käytettynä neutraali termi, mutta sanan ympärille tuntuu rakentuneen negatiivinen stigma, ikään kuin triggerit olisivat merkki heikkoudesta tai liiallisesta herkkyydestä. Sanaa sisältövaroitus saatetaan pitää latautuneena ja voi aiheuttaa valmiiksi vaaran tuntua. Sen myötä on syntynyt toinen käytössä oleva termi sisältövaroituksille: *content note*, sisältöhuomio. Sana vie fokuksen pois triggereistä ja on neutraali verrattuna sisältövaroitukseen. Sanat sisältövaroitus (trigger warning) ja sisältöhuomio (content note) eivät ole synonyymejä, vaan niiden erot ymmärretään näin; sisältövaroitus varoittaa traumoja triggeröivästä materiaalista tai fyysisiä oireita aiheuttavasta sisällöstä. Sisältöhuomio puolestaan huomauttaa mahdollisesti haastavasta tai epämukavuutta aiheuttavasta materiaalista. Sisältöhuomio keskittyy nimenomaan teoksen abstraktiin sisältöön ja käsiteltäviin teemoihin. (Brigidi, Lane, Karsen, 2022.)

Duodecimin Terveyskirjaston (2026) mukaan ahdistuneisuudella tarkoitetaan “pelonsekaista tai huolestunutta tunnetilaa, johon liittyy osin tietoinen tai tiedostamaton huoli menneisyyteen, nykyhetkeen tai tulevaisuuteen liittyvästä

tapahtumasta”. Hanna Kammi-Rahnasto (2026) kirjoittaa Ylen verkkosivuilla, kuinka sana ahdistus ja ahdistuneisuus ovat muuttuneet osaksi yleiskieltä ja sillä kuvaillaan usein myös arkisia vastoinkäymisiä tai negatiivisia tunteita. Ahdistus on usein kuitenkin laaja-alaista ja pitkittynyttä, kun taas huoli tai lyhyt epämukavuuden tunne ei puolestaan ole ahdistusta. Käyttämillämme sanoilla on siis merkitystä. Tässä opinnäytteessä kuvailen kuitenkin esitysten mahdollisesti aiheuttamaa epämukavuutta sanalla ahdistus, sillä vaikka tunne olisi esitystilanteessa hetkellistä, se voi silti muistuttaa katsojaa huolista, jotka kohdistuvat menneisyyteen, nykyhetkeen tai tulevaan. Ahdistuksen kokeminen on yksilöllistä ja siksi sen määrittelemisenkin on haastavaa (Kammi-Rahnasto, 2026, kappale 11).

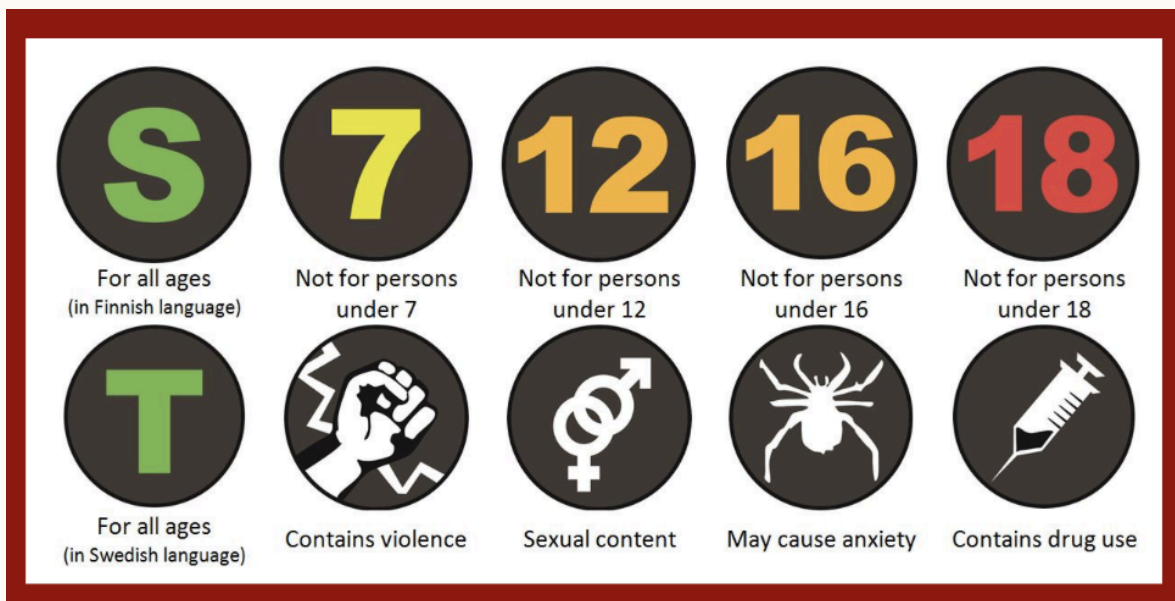
Sisältövaroitukset ovat lähtöisin 90-luvun aikana käytössä olleilta nettifoorumeilta. Niiden käyttö on alkanut naisten aloitteesta, kun eri internet- foorumeille on kirjoitettu seksuaalisen väkivallan uhreiksi joutuneiden kokemuksista ja tarinoista. Foorumeilla alkoi yleistyä tapa, jossa lukijaa varoitettiin postauksen alussa etukäteen tulevasta sisällöstä. Ilmiö sai huomiota Yhdysvalloissa ja erityisesti yliopisto-opiskelijoiden keskuudessa. Käytäntö varoittaa haastavasta materiaalista alkoi pikkuhiljaa yleistyä myös yliopistojen luennoilla ja opetusmateriaalissa. (Manne, 2015, kappale 6.)

Puzis on tutkinut (2025, s.18) sisältövaroitusten käyttöä sosiaalisen median alustoilla. Hänen mukaansa lähivuosina sisältövaroituskustelua on kiihdyttänyt myös erilaiset poliittiset liikkeet kuten seksuaaliseen häirintään ja väkivaltaan puuttunut *#metoo* sekä mustien ihmisten syrjintää vastustava *Black Lives Matter*. Koska liikkeet kasvoivat maailmanlaajuisiksi, alkoivat myös postauksien sisältövaroitukset saada näkyvyyttä ja niiden käyttö yleistyi. Näiden edellä mainittujen liikkeiden kaltaiset suuret poliittiset liikehdinnät vuotavat olennaisesti kulttuuri- ja taidekentälle. Erilaisilla teoksilla otetaan kantaa aiheisiin ja ne nostavat uudenlaisia keskusteluja pintaan. Käsiteltyjen teemojen mukana sisältövaroitukset ovat yleistyneet myös teattereissa.

2.2 Sisältövaroitukset elokuvissa ja sarjoissa

Olen aiemmin opiskellut myös elokuva- ja tv-alaa. Sen lisäksi olen tekemisissä elokuva-alan opiskelijoiden kanssa ja keskustelu sisältövaroituksista tuntuu olevan ajankohtainen myös heidän keskuudessaan. Elokuvien, sarjojen ja muun audiovisuaalisen materiaalin kuluttaminen on yleistä vapaa-ajalla, joten koen ne tärkeäksi osa-alueeksi, kun puhutaan sisältövaroituksista.

Sisältövaroitukset taitavat olla monille tutuimpia juuri elokuva- ja tv-maailmasta, sillä ne ovat taidemuotoina helposti saavutettavissa. Elokuvissa sisältövaroituksia on jaettu erilaisiin kategorioihin, kuten esimerkiksi seksi/alastomuus, päihteet, väkivalta ja ahdistava sisältö. Tämän lisäksi katsojaa tukemassa ovat myös ikärajaluokitukset, joiden tarkoituksena on arvioida minkä ikäiselle mikäkin sisältö on suositeltavaa kulutettavaksi. Tämän tekstin fokus ei ole elokuvien ja teatterin vertailussa keskenään, mutta koen tärkeäksi mainita elokuva-alan sisältövaroituskäytännöt. Elokuvat ja sarjat ovat etukäteen nauhoitettua materiaalia. Ne eivät tapahdu paikan päällä toisin kuin teatteriesitykset.

Kuva 1. Suomessa käytössä olevat sisältövaroitus- ja ikäraja symbolit.

Elokuvat ja sarjat antavat katsojalle melko paljonkin valtaa valita ja kontrolloida katselutilannetta. Katsoja voi esimerkiksi nykyään helposti määrittää missä katsoo valitun teoksen: elokuvateatterissa, kotona vai jopa lentokoneessa. Elokuvien epämukavuutta aiheuttavia aiheita voi myös olla helpompi kohdata, kun on saanut itse määrittää ympäristön ja olo on turvallinen. Katsojalla on usein mahdollisuus kelata kohtauksen ohi, laittaa elokuva tauolle tai palata sen ääreen jonain muuna itselleen paremmin sopivana hetkenä, mikäli materiaali koetaan esimerkiksi rajuna tai ahdistavana. Hienoa on myös se, että kiinnostavia tai mielekkäitä kohtia voi myös katsoa uudelleen monta kertaa.

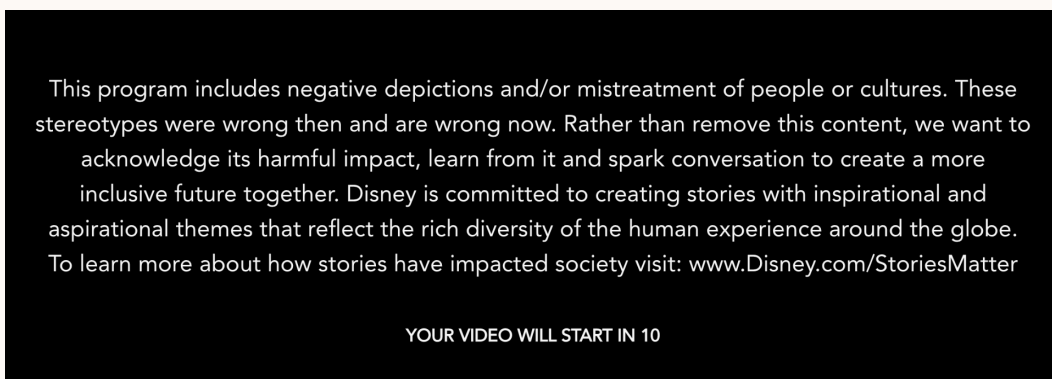
Elokuvien ja sarjojen sisältövaroitukset määräytyvät lakien mukaan ja noudattavat vakiintunutta systeemiä. Suomessa sisältövaroituksia ja ikärajoja elokuville, sarjoille ja videopeleille asettaa KAVI eli Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. KAVIn verkkosivujen (2026) mukaan “ikärajaa annettaessa arvioidaan kuvaohjelman väkivaltaista, ahdistusta aiheuttavaa, seksuaalista tai päihteiden käyttöä sisältävää sisältöä, ja sen mahdollisia haitallisia vaikutuksia lapsen kehitykselle.” He kouluttavat kuvaohjelmaluokittelijoita, joiden tehtävänä on arvioida audiovisuaalisen materiaalin sisältö valmiiksi ohjeistettujen luokittelukriteerien mukaan. Instituutti määrää vaatimukset, jotka kuvaohjelmaluokittelijakoulutus ja kertauskoulutus täyttää. Koulutukseen kuuluu perehtyminen lapsen kehitykseen, audiovisuaalisen materiaalin luokitteluun ja luokittelun perusteisiin sekä sananvapauteen liittyvät aiheet.

2.3 Kurkistus ajan henkeen

Kaikkien kokemukset sisällön sopivuudesta voivat olla yksilöllisiä tai niihin voi vaikuttaa huomattavasti se, mikä on yleismaailmallisesti hyväksyttyä juuri siinä aikakaudessa ja kulttuurissa. On tärkeää ymmärtää, että ajan henki vaikuttaa siihen, millaista taidetta tehdään tai miten se nähdään. On olemassa paljon vanhaa sisältöä, kuten elokuvia, joiden alkuun on lisätty jälkeinpäin varoitus esimerkiksi

homofobiasta tai rasistisesta sisällöstä. Nämä asiat eivät ole olleet teoksen tekohetkelläkään oikein, mutta materiaalin ongelmallisuuteen on taidettu havahtua länsimaissa vasta, kun teokset ovat saaneet tiukkaa kritiikkiä. Esimerkiksi vuonna 2019 julkaistu suoratoistopalvelu Disney+ asetti usean animaatioelokuvan, kuten Peter panin (1953) ja Pocahontasin (1995) alkuun huomautuksen siitä, kuinka elokuvissa stereotypisoidaan alkuperäiskansoja sekä väärinkäytetään heidän kulttuuriaan.

Oheisessa kuvakaappauksessa (kuva 2) kirjoitetaan myös, kuinka materiaalin poistamisen sijaan Disney haluaa osoittaa tiedostavansa materiaalin ongelmallisuuden, oppia siitä ja ylläpitää keskustelua, jotta voimme luoda yhdessä paremman tulevaisuuden. Kiinnostavaa on kuitenkin huomata tämän esimerkin kautta, että ongelmallistakin sisältöä näytetään edelleen, mutta siihen on otettu jokin kanta (tai sitten asia on kuitattu sisältöhuomioilla). Keskustelu sisältövaroituksista tuntuu kuitenkin olevan hieman jakautunut. Osa saattaa kokea, että katsojat, jotka tarvitsevat varoituksia sisällöllisistä asioista ovat liian *woke* tai varoituksia pidetään holhoavina ja ne aliarvioivat katsojan kykyä vastaanottaa sisältöä. Aiheeseen ei siis suhtauduta täysin neutraalisti tai pelkästään varoituksia puoltaen.

kuva 2. Kuvakaappaus Disney+ suoratoistopalvelun Peter Pan- animaation alusta.

Kävin myös opinnäytteen kirjoitusvaiheessa keskustelua siitä, että mikäli jokin vanha klassikko halutaan tehdä nykypäivänä esimerkiksi esitysmuotoon, on siinä olevaan mahdolliseen rasismiin otettava jokin suhde, eikä sitä voi esittää ilman,

että tämä asia huomioidaan. Jäimme pohtimaan, voiko asian kuitata pelkällä sisältövaroituksella vai vaatisiko se esimerkiksi muutoksia tekstiin tai esitystapaan. Tästä hyvänä esimerkkinä on nyt helmikuussa 2026 näkemäni Lontoossa esitettävä *The Book Of Mormon* -musikaali (2011). Satiiri, jossa kaksi valkoista yhdysvaltalaisista mormoninuorta lähtee tekemään lähetystyötä Ugandaan. Musikaalissa ugandalaiset ihmiset esitetään aluksi stereotyyppisen alkukantaisina, ja päähenkilöt koittavat "pelastaa" paikalliset muun muassa aidsilta ja käännyttää heidät mormoneiksi.

Yhdysvaltalainen koomikko ja teatterintekijä Diana Witt (2022, *The Nature Of Art* -alaluku) on kirjoittanut artikkelin , jonka mukaan musikaaliin tehtiin muutoksia *Black Lives Matter* -liikkeen myötä. En löytänyt tietoa siitä, milloin tekstiin on tehty muutoksia ja minkälaisia nämä muutokset ovat olleet, mutta black lives matter liike on alkanut vain kaksi vuotta musikaalin ensi-illan jälkeen. Teos ei ole edelleenkään täysin ongelmaton, mutta Wittin (2022, *the nature of art*-alaluku) mukaan se saa katsojan pohtimaan omaa paikkaa aiheen parissa. Tutustuin esitykseen etukäteen lukemalla sen taustoista hieman ja koitin etsiä musikaalin omilta verkkosivuilta ja esityspaikalta sisältövaroituksia, mutta niitä ei löytynyt ollenkaan. Musikaalin nähneenä koin, että teos oli tietoinen omasta ongelmallisuudestaan. Teos koitti satiirin keinoin havainnollistaa mormonien kapeaa käsitystä maailmasta ja tuoda esiin, kuinka absurdeja meidän ennako-oletuksemme muista ihmisistä voivat olla. En jäänyt kaipaamaan sisältövaroituksia, koska tutustuin esitykseen etukäteen, mutta ymmärrän hyvin, että niille voisi olla tarve tämän teoksen kohdalla, sillä esitys sisältää rasismia.

Huumori on kiinnostava ja haastava laji, ja se ei taida aina kestää aikaa kovin hyvin. Kiinnostavaa on Wittin artikkelissa oli kuitenkin se, että muutoksien tekeminen teoksiin on mahdollista. Joskus täytyy myös nostaa käsi pystyyn virheen merkiksi ja ottaa vastuu teoksesta. Mielestäni on tärkeää käydä avointa keskustelua, ja usein tällaisista tilanteista voimme oppia asioita, joita emme ymmärtäneet aiemmin.

3 SISÄLTÖVAROITUKSET, TEATTERI & LAVASTAJA

3.1 Sisältövaroitukset teattereissa vuonna 2026

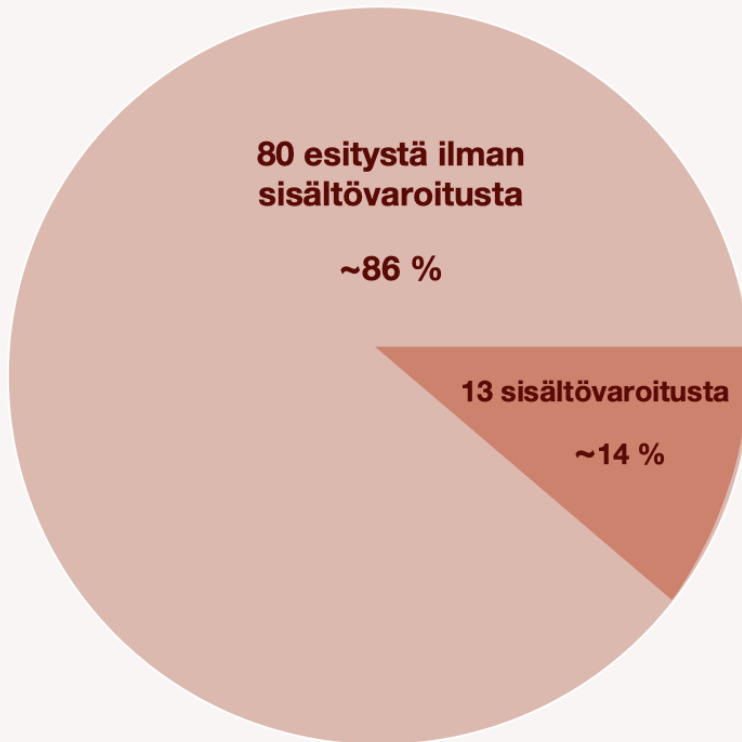
Esittävien taiteiden kenttä nojaa vakiintuneen systeemin sijaan työryhmien omaan kokemukseen sisältövaroitusten tarpeista. Vastuu määrittää riittävät sisältövaroitukset jää siis teattereille ja työryhmille itselleen. Teatteritaloilla ei käy kuvaohjelmaluokittelijan kaltaisia henkilöitä, jotka osaisivat koulutuksen puolesta asettaa teokselle tiettyjen säädösten vaatimat varoitukset ja huomiot. Pitäisikö teattereissa käydä ammattilaisia arvioimassa teoksia, tai voisiko KAVIn tarjoamaa koulutusta soveltaa myös teatterialalla?

Koostin liitteen 18:sta eri puolilta Suomea löytyvästä teatterista. Tarkastelin esitysten verkkosivuilta, kuinka monesta esityksestä löytyy sisältövaroituksia. Koen, että jo tällä otannalla pystyin saamaan paremman kuvan siitä, minkälainen tilanne teattereissa on sisältövaroitusten saralla. Näiden 18 teatterin ohjelmistossa on tällä hetkellä yhteensä 95 esitystä. Otanta on melko pieni, mutta valikoin parhaani mukaan teattereita, jotka ovat hieman eri kokoisia ja sijaitsevat eri kokoisissa kunnissa. Suurin osa Suomen suurimmista teattereista sijaitsee pääkaupunkiseudulla ja sen perusteella koosteeseen valikoituivat esimerkiksi Helsingin kaupunginteatteri, Kansallisteatteri sekä Svenska Teatern. Keskisuurista kaupungeista valitsin koosteeseen valtion tukemia kaupunginteattereita kuten Tampere, Turku, Vaasa, Kokkola, Mikkeli, Kajaani ja Jyväskylä, sillä niissä kaikissa on melko laaja ohjelmisto. Tämän lisäksi koosteeseen valikoitui pienempiä teattereita kuten Ryhmäteatteri, Q-teatteri, KOM-teatteri, Ylioppilasteatteri ja Ahaa-teatteri.

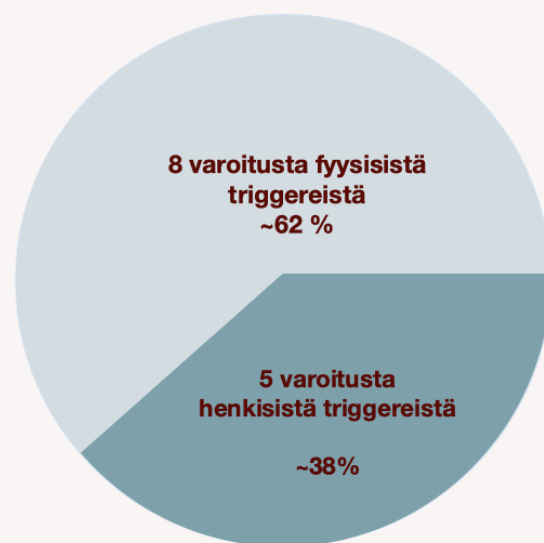
Yllätyin, kun huomasin, kuinka harvaan esitykseen oli lopulta asetettu sisältövaroituksia. Kaiken kaikkiaan 95:stä esityksestä 13:sta oli jonkinlainen sisältövaroitusta. Isojen teatterien (Helsingin kaupunginteatteri, Svenska Teatern, Kansallisteatteri ja Tampereen työväen teatteri) verkkosivuilta käy ilmi, että kyseisten teatteritalojen ohjelmistossa on tällä hetkellä yhteensä 36 esitystä ja yhdeksään niistä on merkitty sisältövaroitusta. Lähes kaikissa lapsille suunnatuissa esityksissä oli jonkinlaiset varoitukset. Esimerkiksi Turun kaupunginteatterin The Addams Family-musikaali ja Svenska Teaternin Ronja ryöväritytär -esitys varoittavat katsojaa vilkkuvista valoista ja teatterisavusta. Varoitukset liittyvät lähes poikkeuksetta fyysisiin triggereihin. Tähän suhtaudutaan neutraalisti, sillä kuka ei haluaisi varjella katsojia fyysisiltä triggereiltä. Tällä pyritään tietysti vähentämään mahdollisia sairauskohtauksia sekä tarjoamaan mahdollisuus keskustella etukäteen lapsen kanssa siitä, että esityksessä voi olla välillä pimeää, kovia ääniä ja vaaratonta savua.

Kovinkaan moneen esitykseen ei oltu asetettu fyysisten triggereiden lisäksi muita varoituksia, ellei esityksen aihe todella suoraan käsitellyt esimerkiksi itsemurhaa tai keskenmenoja. Pienemmissä teattereissa katsojaa varoitettiin henkisistä triggereistä useammin kuin isoissa teattereissa. Esimerkiksi Q-teatterin Uuteen nousuun -esityksessä katsojaa varoitetaan vilkkuvien valojen lisäksi hieman epämääräisesti "mahdollisesti järkyttävistä" teemoista. Myös Kokkolan kaupunginteatterin Varasto-esityksessä varoitetaan kiroilusta ja "räävittömästä" kielenkäytöstä. Jään pohtimaan mistä johtuu se, että pienemmät teatterit varoittavat useammin mahdollisista henkisistä triggereistä. Voiko pienemmissä teattereissa olla pienemmät työryhmät, jolloin keskustelua teoksesta on helpompi käydä? Tehdäänkö pienemmällä näyttämöillä kokeellisempia esityksiä, jolloin varoitukset voivat olla tarpeellisia? Vai onko kyse siitä, että isoissa teattereissa on niin vakiintuneet tavat, ettei sisältövaroituskustelu henkisistä varoituksista ole saavuttanut kaikkia?

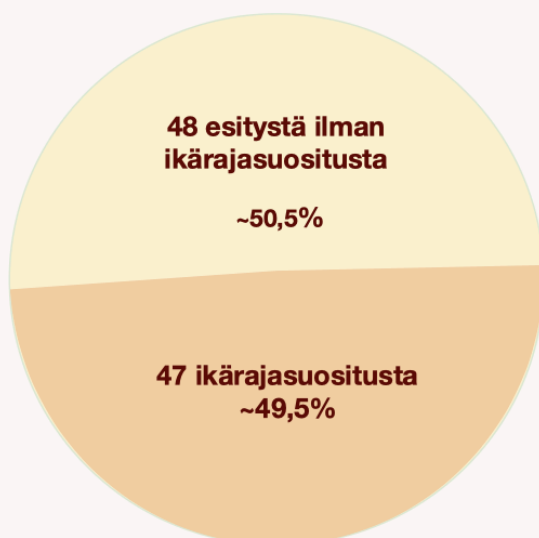
KAIKKI ESITYKSET (95)

KAIKKIEN 95 ESITYKSEN HENKISET JA FYYSISET TRIGGERIT

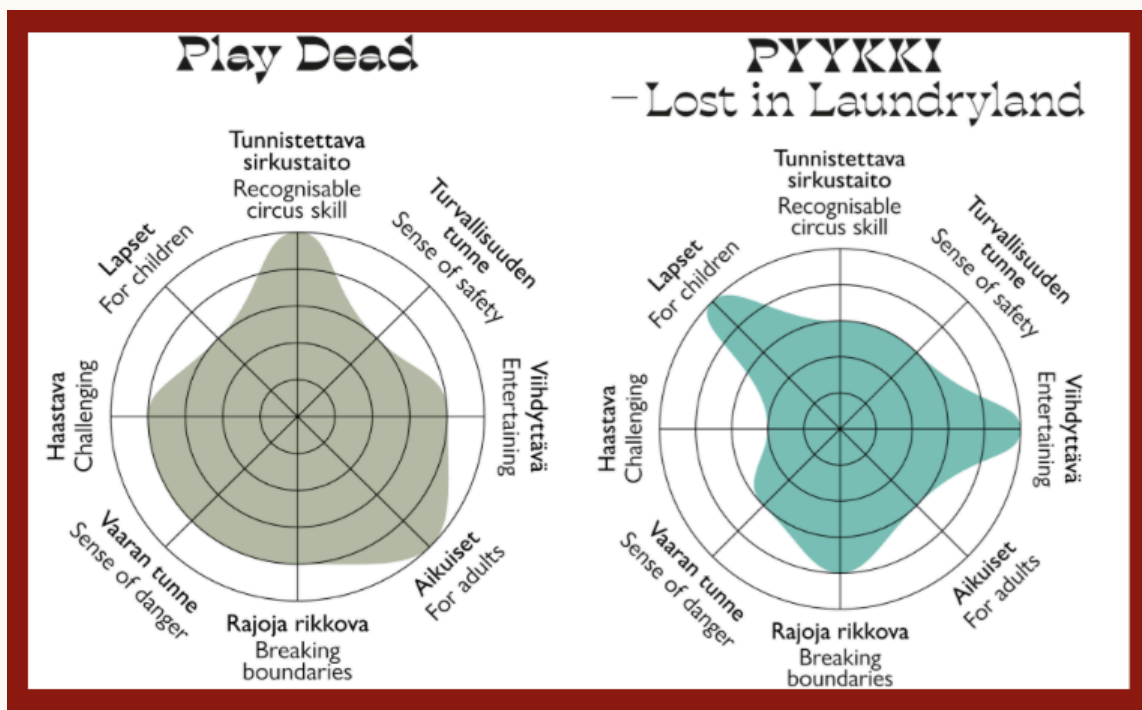

IKÄRAJASUOSITUKSET KAIKISSA ESITYKSISSÄ (95)

Tehdessäni koostetta huomasi myös, että lähes jokaisen teatterin ohjelmistossa oleviin esityksiin oli asetettu ikäraja teatteritalon koosta ja sijainnista riippumatta. Joihinkin esityksiin oli kirjoitettu vielä erikseen, että esitys on suunnattu ainoastaan aikuisille tai koko perheelle. Se auttaa katsojaa ymmärtämään, onko kyseessä kaikenikäisille sopiva esitys, vai käsitteleekö teos mahdollisesti aiheita, joita lapsi ei vielä ymmärrä ja voi siksi kokea pelottavina tai ahdistavina. Teatterien ohjelmistoja selatessa myös kuvat ja esittelyteksti auttavat katsojaa ymmärtämään millainen esitys on kyseessä, vaikkei sisältövaroituksia ole kerrottu erikseen.

Sain myös kiinnostavan vinkin Uuden sirkuksen keskus Cirkon tavasta ilmoittaa eri esitysten sisällöstä. Jokaisen ohjelmistossa olevan esityksen kohdalla on oma, ympyrän mallinen diagrammi (kuva 3), josta käy ilmi esityksen tunnelma, haastavuus ja onko esitys suunnattu lapsille vai aikuisille. Vaikka Cirko onkin sirkustaiteen esityspaikka eikä niinkään teatterin, koen kiinnostavaksi tuoda esiin heidän tapansa ilmaista teoksen sisällöstä, sillä en ole aiemmin törmännyt vastaavaan diagrammiin.

kuva 3. Diagrammit kahdesta eri Cirkon esityksestä ja niiden sisällöstä.

Vaikka työryhmä tai teatteri kuinka pyrkisi ottamaan kaikki katsojat huomioon sisältövaroituksilla ja ikärajasuosituksilla, ei koskaan voida päästä täysin eroon siitä, kuinka eri tavoin koemme asioita tässä maailmassa. Haastavaa tästä tekee myös se, että Suomessa teattereita on monia ja ensi-iltoja vielä sitäkin enemmän. Jokainen esitys on oma teos, joka käsittelee erilaisia aiheita erilaisin keinoin. Juuri nämä asiat tekevät lähes mahdottomaksi kehittää joka tilanteeseen soveltuvaa, kaiken kattavaa sisältövaroitussjärjestelmää. Katsojan vastuulle jää aina tietysti valinta siitä, onko valmis näkemään teoksen.

3.2 Teatteritilan luonne

Teatteritila on paikka tai rakennus, johon mennään katsomaan esityksiä. Suomessa katsojalle on vakiintunut selkeä rooli. Teatterirakennukseen mennään sisään ja ulkovaatteet jätetään narikkaan. Teatteriesitys tapahtuu salissa, jossa on katsomo ja näyttämö. Katsoja istuu koko esityksen ajan hiljaa omalla, lipun määräämällä paikalla. Väliajalla voi vaihtaa ajatuksia seuralaisten kanssa. Esityksen päätyttyä esiintyjät kumartavat ja heille annetaan aplodit. Rakennuksesta poistutaan.

Lipun ostaessaan katsoja tietää, että teatteritilaan mennessä hänet suljetaan esitystilaan. Esityksessä voi olla satoja muita katsojia samaan aikaan ja kaikki pyrkivät noudattamaan tätä teatterietikettiä. Kaikki tästä poikkeava käytös ja toiminta koetaan etiketin rikkomiseksi, vaikka se ei olisikaan erikseen kiellettyä. Erilaiset tilanteet saattavat pakottaa katsojan poistumaan salista, kuten esimerkiksi lauennut sairauskohtaus tai paniikkikohtaus. Väisänen (2020, s. 7-8) kirjoittaa opinnäytteessään teatteritilasta poistumisen vaikeudesta. Väisänen pohtii kuinka poistuminen kesken esityksen tai poistuminen koko teatterirakennuksesta tuntuu aiheuttavan monelle häpeän tunteen. Se tarkoittaa usein muiden kokemuksen häiritsemistä; keskeltä riviä poistuessa muut katsojat joutuvat väistämään. Liikehdintä voi häiritä esiintyjä ja poistumiseen voi liittyä vielä poistuvan katsojan oma sairastuminen, paniikki tai nolostuminen, kun fokus esityksestä siirtyy tähän

poistuvaan katsojaan. Usein on vielä niin, ettei saliin pääse enää takaisin kesken esityksen. Tällöin huonovointinenkin katsoja saattaa pakottaa itsensä istumaan paikoillaan esityksen loppuun saakka.

Väisäsen (2020, s. 8) havainnot poistumisesta ja häpeän tunteesta ovat tunnistettavia ja saavat pohtimaan, onko salista mahdollista poistua ilman nolostumista. Olen työskennellyt teatterin narikassa nyt seitsemän vuotta ja henkilökunnan näkökulmasta poistumisesta ei ole mitään hävettävää. Se aiheuttaa enemmänkin huolen siitä, onko katsojalla kaikki hyvin. Henkilökunnalla ei ole myöskään mitään tarvetta syyllistää katsojaa mahdollisesta esityksen häiritsemisestä, varsinkaan, jos kyseessä on sairauskohtaus. Olennaista on ymmärtää, että yleensä teatteritilasta poistuminen tuntuu isolta asialta ainoastaan poistujasta. Muut eivät välttämättä kiinnitä siihen sen enempää huomiota.

Tämä häpeän tai nolostumisen tunne on pitkälti läsnä perinteisen katsomorakenteen omaavissa teatteritiloissa. Puolestaan immersiiivisissä tai vapaamuotoisista esityksistä saattaa olla helpompi poistua huomaamattomasti. Toisaalta immersiiivisissä esityksissä esiintyjä saattaa ottaa enemmän kontaktia yleisöön tai tulla jopa iholle. Se voi aiheuttaa ahdistusta tai epämukavuuden tunnetta katsojalle, kun taas perinteisessä teatteritilassa katsojat saavat kuitenkin olla omalla paikallaan.

Kävin Lontoon reissun aikana katsomassa Book of Mormon -musikaalin lisäksi myös Cirque du Soleilin OVO-sirkusteoksen Royal Albert Hallissa. En ole juurikaan käynyt ulkomailla katsomassa esityksiä, mutta oli kiinnostavaa huomata jo parin esityksen jälkeen, kuinka erilainen teatterikulttuuri oli. Kummassakaan esityspaikassa narikkaan ei ollut pakollista jättää ulkovaatteita, vaikka ihmisillä oli helmikuussa paksuja talvitakkeja ja märkiä sateenvarjoja. Aulan baareista sai viedä juotavaa ja syötävää saliin. Salista sai myös vapaasti poistua esimerkiksi vessaan ja aina pääsi takaisin omalle paikalle.

Tuntui tärkeältä kokemukselta saada uusia näkökulmia katsojana. Oli vapauttavaa, kun sain rauhassa nauttia juomaani salissa, mutta samalla vieraalta tuntui se, että katsojat saivat tulla ja mennä kuten halusivat ja nauttia virvokkeita. Jatkuva liikehdintä häiritsi välillä katselukokemusta, mutta samalla koin tärkeäksi sen, että salissa sai olla rennosti ja poistuminen ei ollut mikään suuri ele. Koen kuitenkin, että Suomessa teatterietikettiin liittyy myös kunnioitus esitystilannetta, työryhmää ja taidetta kohtaan. Esiintyjien lisäksi katsojille halutaan antaa rauha keskittyä. Tätä piirrettä itse arvostan ja pidän tärkeänä, mutta joku rentouden ilmapiiri voisi kuitenkin rantautua myös Suomeen.

3.3 Sopimus leikistä

Teatteriesitykset ovat lähtökohtaisesti esityksiä, joihin liittyy esittäminen, roolissa oleminen, kuvittaminen ja mielikuvittelu. Näiden keinojen avulla luodaan esity maailma ja voidaankin puhua jopa sanattomasti sovitusta “leikistä”. Arlander (1998, s.63) kirjoittaa kuinka esity maailmaa korostaessa voi olla kysymys siitä, että asiat ovat “leikisti näin” ja tämän yhteisen leikin myötä niistä tulee tosia. Arlander tekee myös havainnon siitä, kuinka tätä esityksen leikkiä “voi katsella huvittuneena tai kauhistuneena vierestä, tai sitten voi leikkiä mukana” (Arlander, 1998, s.63). Kiinnostavaa tässä on mielestäni se, että katsojan asenne vaikuttaa myös katselukokemukseen. Katsoja siis ymmärtää, että tälle esittämislle ja yhteiselle leikille voi antautua, ja joskus onkin helppo heittäytyä esityksen maailmaan mukaan ja ikään kuin ostaa esitetty maailma ja tarina. Toisinaan esityksen kuvitteelliseen maailmaan voi olla vaikea päästä mukaan, jolloin katsoja saattaa kokea esityksen etäiseksi. Voiko juuri tämä ajatus leikistä ja tieto esittämisen tasosta olla syy sille, että osa katsojista ei voi ymmärtää sisältövaroitusten merkitystä? Jos katsojalla ei ole mitään huonoa kokemusta tai traumaa esityksen aiheesta, onko vaikeaa tai mahdotonta ymmärtää tai

samaistua henkilöön, jolla on jokin trauma? Voisiko tämä olla yksi syy sille, miksi osassa katsojia sisältövaroitukset aiheuttavat myös tuhtumista ja saattavat tuntua jopa "holhoavilta".

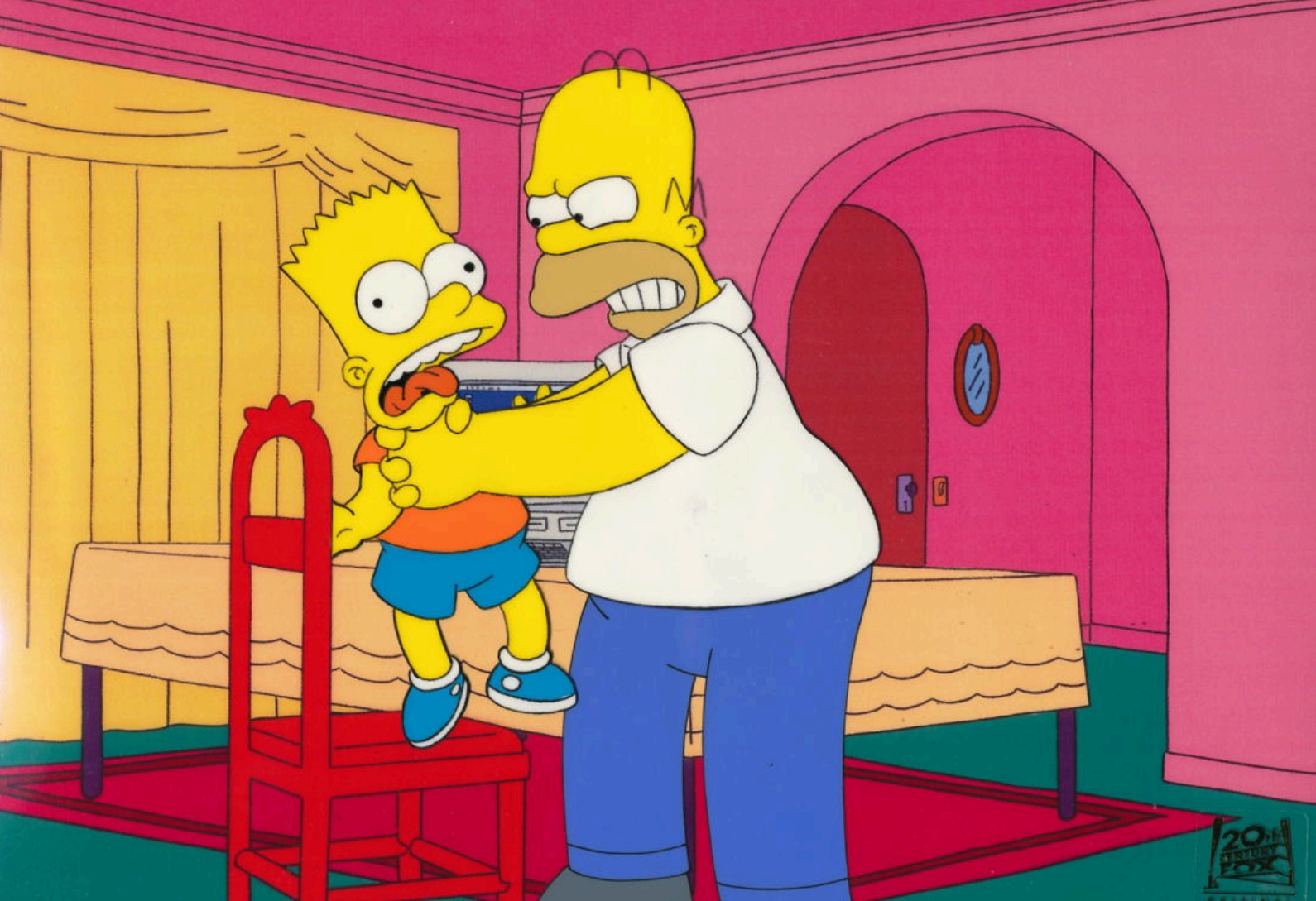
Esimerkiksi näytelmässä tapahtuva tappelu kohtaus ei vaadi katsojaa juoksemaan lavalle keskeyttämään tilannetta, vaan tämä voi luottaa siihen, että tilanne on käsikirjoitettu ja harjoitettu, eikä hänen tarvitse toimia sen eteen mitenkään. Jos tällainen tappelun kaltainen välikohtaus nähtäisiin esimerkiksi konsertissa, olisi tilanne toinen. Konserttiin ei usein liity näytelmän kaltaista fiktiivistä tasoa, jolloin toisiaan hakkaavat esiintyjät herättäisivät eri tunteita kuin teatteriesityksessä toisiaan hakkaavat esiintyjät. (Vaikka konserteissa voi esiintyä fiktion elementtejä, esiintyjät harvoin ovat samalla tavalla roolissa kuin teatterissa.)

Esiintyjien lisäksi lavalla nähdyt lavasteet, puvut ja tarpeisto tukevat tätä leikin maailmaa ja auttavat katsojaa pääsemään mukaan esitykseen. Lavastuksen lisäksi tarpeisto on yleensä lavastajan vastuulla. Näyttämöllä saatetaan nähdä esimerkiksi erilaisia väkivallan teon välineitä kuten aseita. Vaikka kyseessä olisikin esitystilanne ja yhteinen leikki, voi esimerkiksi aseiden osoittaminen yleisöä kohti tuntua katsojasta isolta eleeltä, vaikka hän tietääkin, ettei ase ole toimiva. Näyttämöllä tapahtuvat asiat ovat fiktiota, vaikka ne kertoisivat todellisista asioista. Realistisen oloisesti tehdyt kohtaukset voivat silti herättää tunteita, riipaista tai ahdistaa, vaikka katsoja kuinka tietää, ettei kyseessä ole todellinen tilanne.

Tähän liittyy mielestäni kuitenkin myös taiteen ja teatterin erityislaatuinen voima. Teatteriesitys voi herättää monenlaisia tunteita: ravisuttaa, naurattaa, ahdistaa, suututtaa tai jättää jäljen. Esimerkiksi Q-teatterin "keltamustaksi familycomedyksi" nimeämä *The Pimpsons* (2023) esitys kertoi animaatiotarjasta *The Simpsonien* kautta tarinan tutusta animaatioperheestä. Hahmojen kautta käytiin läpi, kuinka traumatisoitunut perhe olisi kyseessä, jos hahmot eivät olisikaan vain fiktiivisiä animaatiotarjan hahmoja, vaan eläisivät meidän todellisuudessa ja vanhenisivat ihmisten tavoin. Perheväkivalta, sairaudet, menestys, itsetuhoisuus, masennus ja

oman lapsen menetys olivat esityksen kantavia teemoja. En löytänyt enää tietoa siitä, oliko esitykselle asetettu silloin sisältövaroituksia, mutta löysin tiedon siitä, että näytelmää suositeltiin yli 14-vuotiaille. Raskaat teemat oli ikään kuin naamioitu tähän humoristisena pidettyyn animaatiisarjaan, mutta ne tuntuivat silti aivan eri tavalla realistisilta ja ahdistavilta näyttämöllä kuin ruudulta katsottuna. Muistan, että esitystä katsoessa oli koko ajan piinaavan ahdistava tunnelma, joka kuitenkin piti otteessaan ja nauratti absurdiudessaan. Pakko sanoa, että kaikessa ahdistavuudessaan esityksessä oli koskettavan tarkkoja havaintoja ihmiselämästä, enkä ole enää koskaan pystynyt katsomaan Simpsonit -sarjaa samalla tavalla kuin aiemmin. Tämä esitys on ollut minulle tärkeä kokemus ja osoitti jälleen minulle sen, että teatterilla on voima synnyttää monenlaisia tunteita.

kuvat 4 ja 5. Ylhäällä kuva *The Simpsons*-sarjasta, jossa perheen isä Homer kuristaa poikaansa. Alhaalla kuva Q-teatterin *The Pimpsons*-esityksestä (2023), jossa perheen isää kurittaa poikaansa.

3.4 Lavastajan työ suhteessa sisältövaroituksiin

Lavastajan työllä voi olla paljonkin vaikutusta siihen, millainen lopullisesta teatteriesityksestä tulee. Usein lavastaja työskentelee läheisesti ohjaajan kanssa ja näyttämöratkaisut voivat liittyä paljonkin ohjauksellisiin kysymyksiin. Lavastus määrittää esityksen tunnelmaa, estetiikkaa ja visuaalista ilmettä. Toki muiden suunnittelijoiden työ, kuten esimerkiksi valo- tai videosuunnittelu, vaikuttaa myös olennaisesti esityksen estetiikkaan, mutta kirjoitan nyt ainoastaan lavastajan näkökulmasta. Pohdin esimerkkien kautta, kuinka lavastaja voi vaikuttaa suunnittelulla ja ratkaisuilla esitykseen, esityskokemukseen ja sitä kautta teoksen sisältövaroituksiin.

Kirjoitin jo aiemmin katsomosta. Teatteritalojen katsomot ovat usein valmiiksi kiinteitä, eli niitä ei voi liikuttaa tai muuttaa. Kiinteä katsomo voi luoda turvan tunnetta katsojalle, sillä katsoja saa usein istua rauhassa omalla paikallaan koko esityksen ajan. Myös hämärä katsomo voi auttaa katsojaa ikään kuin katoamaan ja keskittymään näyttämöllä tapahtuviin asioihin ilman, että olisi itse esillä. Esimerkiksi Helsingin KOM-teatterin kiinteään katsomoon kuljetaan yleensä yleisölämpiön kautta, mutta *Runar ja Kyllikki* -esityksen (2022) katsomo oli ratkaistu näin: katsojat kulkivat omille paikoilleen katsomoon lavan läpi kävellen. Esityksen alussa esiintyjä sanoi yleisölle, että jos jonkun täytyy poistua niin voi reippaasti kävellä lavan läpi kesken kohtauksen ja muistutti katsojia vielä siitä, että poistuminen on siis sallittua. Muistan ajatelleeni, että täytyy kyllä olla aika rohkea katsoja, että uskaltaa lähteä paikaltaan, kävellä keskelle kohtausta ja poistua takatilan kautta aulaan. Katsomon voi siis asettaa niin, että katsojan on helppo poistua tilasta tai sitten niin, että katsojan on vaikea poistua tilasta.

Kuva 6. *Runar ja Kyllikki*, KOM-teatteri, 2022.

Galleriamaiset tilat ja blackboksit voivat olla esityspaikkoja, joissa ei ole kiinteää ennalta määrättyä katsomoratkaisua. Niihin katsomo rakennetaan yleensä esityskohtaisesti. Kun katsomo rakennetaan itse, siinä on mahdollisuus vaikuttaa katsojan kokemukseen. Kaikki tähän asti tekemäni produktiot on esitetty tiloissa, johon olen itse voinut rakennuttaa katsomon. Olen pyrkinyt siihen, että katsomosta pääsee tarvittaessa melko helposti poistumaan, mieluiten rivin päädystä suoraan esitystilan ovelle. Kun itse olen katsojana, pidän tärkeänä sitä, että tiedän, mitä reittiä pääsen poistumaan, mikäli tarve ilmenee. Usein jo pelkkä tieto poistumisreitistä rauhoittaa mieltä, vaikka tarvetta poistumiselle ei koskaan tulisikaan. Mikäli katsomo rakennetaan itse esitystilaan, täytyy katsojat huomioida varmistamalla selkeät poistumisreitit ja mielellään itse suunnittelen katsomon vielä niin, että sieltä on mahdollisuus poistua mahdollisimman huomaamattomasti.

Lavastajalla voi olla mahdollisuus vaikuttaa teoksen sisältöön ja sitä kautta teoksen sisältövaroituksiin. Päätöksiä tehdään yhdessä monien eri tahojen kuten ohjaajan ja muun työryhmän kanssa, mutta silti usein visuaaliset ideat liikkeelle sysää lavastaja. Lavastaja voi vaikuttaa esityksen tyyliin, joka on olennaisesti yhteydessä sisältövaroituksiin. Lavastuksen tyyli kertoo siitä, millä tavalla esitys on tarkemmin visuaaliselta ilmeeltään. Jos tyyli on viitteellinen tai abstrakti, se voi auttaa katsojaa pitämään etäisyyttä esimerkiksi väkivaltaiseen kohtaukseen. Realistisesti toteutettu väkivaltakohtaus voisi puolestaan kasvattaa ahdistumisen tunnetta ja tarvita varoituksen, kun taas viitteellisesti toteutettu väkivaltakohtaus ei välttämättä vaadi varoitusta.

Näin Kansallisteatterissa *Prima Facie* (2024) esityksen, joka kertoo seksuaalirikoksista syytettyjen puolustusasianajajana toimivasta naisesta. Juuri kun naisen ura on lähdössä vauhtiin, hänet raiskataan. Hän nostaa syytteet ja joutuu nyt uhrin näkökulmasta kokemaan, kuinka armoton oikeusjärjestelmä voi olla. Esityksen sivuilta ei löydy sisältövaroituksia, mutta esittelyteksti kertoo suoraan teoksen käsittelevän seksuaalista väkivaltaa ja yhteiskunnan valtarakenteita. Aihe on inhottava ja ahdistava, mutta koin, että teokseen valittu viitteellinen tyyli auttoi minua katsojana pitämään juuri riittävän etäisyyden esityksen teemoihin. Näyttämöllä ei esimerkiksi nähty realistisen oloista raiskausta, vaan kohtauksia kuvitettiin näyttelijän puheen avulla ja viitteellisellä tarpeistolla. Tämä mahdollisti minulle sen, etten kokenut ahdistusta katseluhetkellä, vaan pystyin seuraamaan esitystä keskittyneesti.

Kuva 7. *Prima facie*, Kansallisteatteri, 2024.

Taiteellinen opinnäytetyöni, *Unentekijä*, sisälsi esimerkiksi kohtauksen, jossa päähenkilö Yrjö Kallinen joutuu kohtaamaan toisen hahmon, joka ammutaan dialogin lopussa. Koska kyseessä oli yhden näyttelijän esitys, toteutimme kohtauksen projisoinnin ja varjoteatterin avulla. Näin myös teloituskohde oli mielestäni tyylikkäämmin toteutettu kuin se, että kohtaus olisi toteutettu lavalla näytellen ilman videota.

Mikäli kyseessä on olemassa oleva näytelmä tai teksti, on tärkeää tuntea teoksen taustat. Missä ajassa se on kirjoitettu, kuka on kirjoittanut ja kenelle teos on suunnattu. Minkälaisia versioita teoksesta on jo mahdollisesti tehty ja minkälaisessa ympäristössä sitä aiotaan nyt esittää. Teoksen ja esityksen kontekstista on hyvä olla tietoinen. Esiin nousevat siis representaation kysymykset. Suunnittelijoista yleensä näihin kysymyksiin joutuu pureutumaan erityisesti pukusuunnittelija, kun täytyy pohtia millä tavoin hahmoja esitetään. Mikäli teoksessa ilmenee esimerkiksi viittauksia sotakuvastoon, kolonialismiin tai rasismiin, voi lavastaja vaikuttaa siihen,

kuinka kohtauksia toteutetaan ja sen jälkeen miettiä vielä, tarvitseeko teos sisältövaroituksia. Esimerkiksi valittu tyylilaji tai visuaalinen ilme voi vaikuttaa siihen, kuinka teosta tulkitaan tai miten esityksen maailma ja siinä elävät hahmot näyttäytyvät. Lavastajalla on siis valtaa (ja vastuu) vaikuttaa siihen, millaisia asioita näyttämöllä nähdään ja kuinka kohtauksia toteutetaan.

Työryhmän jäsenenä on myös mahdollisuus nostaa esiin itseä huolestuttavia asioita, ehdottaa erilaisia lähestymistapoja sekä ylläpitää keskustelua teoksen toteutuksesta sekä sisällöstä ja siitä, tarvitseeko teos sisältövaroituksia tai -huomioita. Tämä vaatii tietysti sen, että ryhmässä vallitsee luottamus ja uskallus käydä keskusteluja.

Kuva 8. Varjoteatterilla toteutettu teloitus, *Unentekijä*, 2025.

Koen, että ennakkomateriaali ja sen tuottamat mielikuvat ovat olennaisesti yhteydessä myös sisältövaroituksiin. Vakiintuneissa teatteritiloissa panostetaan usein esitysten markkinointiin, ja yleensä lavastajalla on mahdollisuus vaikuttaa lavastuksen lisäksi teoksen ennakkomateriaaliin ja sen visuaaliseen ilmeeseen. Lavastaja Hanna Erämaja on kirjoittanut opinnäytetyönsä (2025) siitä, kuinka suuri merkitys julisteella ja ennakkomateriaalilla on katsojille ja teatteriesitykselle. Erämajan (2025, s.17-18) mukaan “ennakkomateriaali voi tukea ja laajentaa lavastuksen maailmaa”. Tunnistan hyvin mistä Erämaja kirjoittaa opinnäytteessään. Markkinointimateriaali, kuten juliste, kuvat ja videot antavat katsojalle tärkeää tietoa esityksestä ja sen sisällöstä.

Katsojan voi olla helppo ennakkomateriaalin perusteella päätellä onko kyseessä esimerkiksi koko perheelle suunnattu esitys vai kenties ahdistavana pidettyä aihetta käsittelevä esitys. Erämaja (2025, s.14) muistuttaa kuitenkin siitä, että ennakkomateriaalin lähettämien viestien vastaanottaminen on aina subjektiivista ja siihen liittyy tekijän toive ja oletus siitä, että vastaanottaja ymmärtää ennakkomateriaalin viestin halutulla tavalla. Se voi auttaa katsojaa valmistautumaan esityksen näkemiseen, mutta samalla se kuitenkin saattaa asettaa odotuksia ja ennako-oletuksia esitykselle. Sama pätee myös tyylilajiin. Kaikki tämä on yhteydessä sisältövaroituksiin, jotka voivat myös luoda odotuksia. Ennakkomateriaali voi auttaa katsojaa kuitenkin päättämään, onko valmis näkemään teoksen vai sisältääkö se mahdollisesti jotain itseään triggeröivää materiaalia.

4 SISÄLTÖVAROITUSTEN MONET PUOLET

4.1. Eri näkökulmia

Tähän asti olen kirjoittanut siitä, mitä sisältövaroitukset ovat, millainen käytäntö teattereissa on varoitusten suhteen sekä siitä, kuinka lavastaja voi työllään vaikuttaa teoksen ratkaisuihin ja sitä kautta mahdollisiin varoituksiin. Niiden lisäksi pidän tärkeänä pohtia minkälaisia eri puolia sisältövaroituksiin liittyy. Seuraavissa alaluvuissa esiintyvät lähteet eivät käsittele suoraan esitystaidetta tai teatteria, mutta pohdin, voiko löytämiäni tutkimuksia ja artikkeleita soveltaa teatterissa.

Löysin kiinnostavan tutkimuksen, jossa tutkittiin, aiheuttaako tieto mahdollisesta ahdistavasta sisällöstä valmiiksi ahdistusta. APS:n eli Association Of Psychological Sciencen julkaisemassa tutkimuksessa (2020) satunnainen traumaista tai ptsd:stä kärsivä joukkio luki erinäisiä maailmankirjallisuuden tekstejä. Osalle lukijoista annettiin ennakoon tekstiä koskevat sisältövaroitukset ja osalle ei annettu minkäänlaisia varoituksia. Tutkimuksen mukaan sisältövaroitukset eivät itsessään lisänneet turvallisuuden tunnetta koeyksilöille, ja fokus teoksen ytimestä meinasi herpaantua lukijan odottaessa ahdistavaa kohtaa. Tutkimuksen lopputuloksen mukaan sisältövaroituksista ei (ainakaan kirjallisuudessa) ole hyötyä traumaperäisen kokemuksen kokeneelle. Tutkimus sai minut pohtimaan, voiko tätä tutkimustulosta soveltaa myös teatterin kontekstissa. Esimerkiksi nykytanssin näyttämöllä Zodiakissa esitettiin tanssiteos *Amalgam Melee* (2024), jonka esittelytekstissä varoitettiin puukosta ja väkivallasta näyttämöllä. En itse nähnyt kyseistä teosta, mutta kävin keskustelun esityksestä, ja siinä oli kohta, jossa tanssija käsitteli veistä osana tanssin liikekieltä. Jälkeenpäin osa katsojista kertoi odottaneensa väkivaltaista kohtausta esityksen ajan, koska varoitus oli kasvattanut odotuksia

teosta kohtaan. Vaikka esityksen katsominen poikkeakaan APS:n tekemästä lukemistutkimuksesta, uskon, että ennakkoon annettu varoitus voi saada esityksen katsojan virittymään samalla tavalla valmiiksi odottavaan tai jännittyneeseen tilaan.

APS:n tutkimuksessa ilmeni kuitenkin myös se, että juonen tai synopsiksen tietäminen ilman varoituksia johti miellyttävään tai jopa antoisampaan lukukokemukseen. Väisänen (2020, s. 13) pohtii kandidaatin opinnäytteessään myös, kuinka oopperassa on edelleen tapana kirjoittaa käsiohjelmaan juonitiivistelmä. Tämä auttaa katsojaa seuraamaan esitystä ja pyrkii nimenomaan parantamaan katselukokemusta, eikä pilaamaan sitä juonipaljastuksilla. Myös klassikkoteoksista tehdään jatkuvasti uusia versioita näyttämölle ja valkokankaalle. Ajattelen, että juuri silloin voi olla mielekästä tuntea teoksen alkuperäinen versio tai juoni ja näin saada katselukokemukseen uusia näkökulmia ja kerroksellisuutta. Teoksen arvo ei vähene, vaikka juoni olisi katsojalle entuudestaan tuttu.

En muista itse törmänneeni sisältövaroituksiin Teatterikorkeakoulun opetuksessa tai luentomateriaaleissa, vaikka esitysten ja kurssidemojen yhteydessä niitä ilmenee oikeastaan joka kerta. Sisältövaroitukset ja niihin liittyvät asenteet puhuttavat Teatterikorkeakoulussa, ja siksi koin kiinnostavaksi tutustua hieman tarkemmin minkälainen on muiden opiskelijoiden tilanne on esimerkiksi Helsingin yliopistossa. Sain vastauksen kahdelta opiskelijalta eli otanta on suppea, mutta antaa jo jonkinlaisen käsityksen tilanteesta. Molemmat opiskelijat ovat valtaväestöön kuuluvia naisia ja opiskelevat yhteiskunnallisen muutoksen maisteriohjelmassa. Alan opetusmateriaali koostuu ajoittain ongelmallisesta materiaalista. Opiskelijoiden mukaan kursseilla ei ole mitään virallista tapaa antaa varoituksia opetusmateriaalin sisällöstä, mutta opettajat muistuttavat usein, että opetusmateriaalissa ilmeneviä vanhentuneita termejä ei tule käyttää kurssin keskusteluissa. Opiskelijat kertoivat myös, etteivät toisaalta osaa aina kaivata sisältövaroituksia, sillä tieto opetusmateriaalin mahdollisesta ongelmallisuudesta on ikään kuin "sisäänrakennettu" opiskeltavaan alaan ja siihen on osannut asennoitua jo heti opintojen alussa.

Yhdysvaltojen ja Euroopan vahvasti rasistisen ja kolonialistisen historian vuoksi esimerkiksi Yhdysvaltojen, Kanadan ja Iso-Britannian yliopistojen luennoitsijat käyttävät sisältövaroituksia ja -huomioita luennoillaan. Yhdysvaltojen yliopistojen tilanteesta on kirjoittanut Harvardin yliopiston psykologian professori Richard J. McNally (2016, kappaleet 2-4) The New York Timesiin. Hänen mukaansa moni sietää melko hyvin epämukavuutta aiheuttavaa materiaalia, jolloin luennoilla käsiteltävät aiheet eivät vaatisi sisältövaroituksia. Mikäli teemat aiheuttavat jatkuvasti vahvoja traumaperäisiä reaktioita, on yksilön syytä hakea apua traumoihinsa.

Nottinghamin yliopistossa opettava Tohtori Onni Gust (2016, kappaleet 2-3) puolestaan kertoo käyttävänsä sisältövaroituksia juuri siksi, että tunneilla voitaisiin käsitellä historian vaikeita aiheita. Hänen mukaansa sisältövaroitukset ei anna opiskelijalle lupaa vältellä vaikeita aiheita, vaan pyrkii nimenomaan antamaan valmiudet kohdata materiaalia, joka käsittelee ongelmallisia tai epämukavuutta aiheuttavia teemoja. Ajattelen, että myös teatteria tehdessä sisältövaroitukset voivat antaa työryhmälle vapauden työskennellä vaikeiden teemojen äärellä, ilman sensuuria tai taiteellisen työn rajoittamista. En usko, että mikään työryhmä tai teatteri tarkoituksellisesti haluaa järkyttää tai saada katsojia ahdistumaan. Jään kuitenkin pohtimaan, voiko olla niin, että joissakin teattereissa varoitukset annetaan, vaikka ne olisivat hieman epämääräiset, jotta vastuu siirtyy tekijöiltä katsojille ja kukaan ei voi sanoa, ettei asiaa olisi mietitty? Voivatko sisältövaroitukset näyttäytyä ikään kuin vastuunvapauseräkkeenä? Koen, että läpinäkyvyys vaikeiden asioiden käsittelyssä on tärkeää ja varoitukset saattavat parhaimmillaan synnyttää luottamusta katsojan ja teatterin välille

Dramaturgi ja ohjaaja Sydney Isabelle Mayer (2019, kappale 12) muistuttaa siitä, että jokainen katsoja tulee teatteriin erilaisista taustoista ja todellisuuksista, ja kuinka tärkeää on, että pyrimme ottamaan jokaisen katsojan huomioon. Olen samaa mieltä siitä, että on tärkeää pyrkiä kunnioittamaan muiden rajoja ja antamaan katsojalle valta valita. Esitysten sisältövaroituksilla voidaan välttää sairauskohtauksia ja katsoja

saa aikaa valmistautua teoksen sisältöön, jolloin voi olla helpompi prosessoida esitystä, kun ensireaktio ei ole järkytys tai ahdistus. Sisältövaroitukset voivat siis mahdollistaa teatterin herkimmille katsojille, oli kyse sitten fyysisistä ja/tai henkisistä triggerieistä. Katsojia voidaan ottaa huomioon myös tarjoamalla erityisnäytöksiä. Esimerkiksi Vaasan- ja Kuopion kaupunginteatterit järjestävät tuoksuttomia näytöksiä tuoksuylherkille katsojille. Vuonna 2025 Espoon teatterissa on myös järjestetty näytöksiä, joissa katsojat saivat pitää ääntä, liikkua tai tuoda mukanaan keskittymistä auttavia leluja/esineitä.

4.2. Mistä täytyy varoittaa ja miten?

Näyttelijä Arttu Soilumo kirjoittaa Näyttelijäliiton sivuilla (2024, kappale 8) siitä, kuinka vaikeaa on päättää mistä katsojaa täytyy tai ei täydy varoittaa, kun ihmisiä voi ahdistaa tai triggeröidä niin monenlaiset asiat. Samassa kappaleessa Soilumo toteaa kuinka “sisältövaroituksilla onkin pieni vaara luoda normeja sen ympärille, mitkä asiat ovat yleisesti hyväksytyjä järkytyksen aiheita”. Olen pohtinut samaa, sillä voiko tämä voi aiheuttaa loputtoman kierteen sille, että jossain vaiheessa kaikesta tulee varoittaa katsojaa? Siksi koen, että on tärkeää pohtia milloin ja mistä katsojaa varoitetaan.

Minulle on selvää, että fyysisten triggerien lisäksi rasismista, homofobiasta ja muihin vähemmistöihin kohdistuvasta halventavasta materiaalista on annettava varoitus etukäteen, koska näihin henkisesti triggeröiviin aiheisiin liittyy edelleen olemassa olevat valtarakenteet, jatkuva syrjintä, väkivalta sekä syvälle juurtuneet traumat. Esimerkiksi The Book Of Mormon -musikaalissa olisi voinut mielestäni olla varoitukset rasismista, sillä se ei olisi varmastikaan haitannut katsojia. Tämän kirjoitusprosessin myötä olen alkanut kuitenkin pohtia, ovatko muut henkisten triggerien sisältövaroitukset tarpeellisia jokaisessa esityksessä. Vaikka sisältövaroitukset eivät satuta ketään, onko niin, ettei pientä epämukavuutta aiheuttavasta kohtauksesta tarvitse varoittaa erikseen? Tästä tietysti herää kysymys

siitä, mitä edes on “pienstä epämukavuudesta” aiheuttava materiaali ja kenellä on oikeus määritellä se. Ajattelen, että esimerkiksi näytelmä, jossa mainitaan asepuheentasolla ei mielestäni vaadi varoitusta, kun taas kohtaus jossa aseella ammutaan useita kertoja ja kenties nähdään haavoittuminen, voi puolestaan tarvita varoituksen. Ehkä on mahdotonta asettaa rajaa sille mistä täytyy tai ei täydy varoittaa. Kuulun itse niihin katsojiin, joilla ei ole suurta traumaa, jolloin en kykene tunnistamaan varoitusten tarvetta samalla tavalla kuin katsoja, joka kärsii esimerkiksi ptsd-oireista. Tämä pohdinta varoitusten tarpeellisuudesta liittyy myös sopimukseen teatterin leikistä ja tietoisuuteen esittämisen tasosta. Mielestäni osa teatterin hienousta on juuri se, että voi kokea erilaisia tunteita myös ahdistavia tunteita, turvallisessa ympäristössä. Turvallisella ympäristöllä tarkoitan sitä, että teatteriin mennessä voin tehdä oletuksen, ettei minuun katsojana kohdistu esimerkiksi henkeäuhkaavaa tilannetta.

Väisänen opinnäytteen (2020) julkaisusta on kulunut nyt kuusi vuotta ja teksti tuntuu edelleen ajankohtaiselta. Väisänen (2020, s.5) kirjoittaa olleensa turhautunut sisältövaroitusten epämääräisyyteen, ja myös oma turhautumiseni johtuu Väisänen lailla varoitusten epämääräisyydestä, eikä siitä, ettei herkkyys tai ihmisen kantama trauma olisi tarpeeksi validi syy sisältövaroitukselle. Osa kokee saavansa liian niukasti tietoa esityksistä, kun toiset taas kokevat varoitusten pilaavansa teoksen yllätyksellisyyden juonipaljastuksilla. Jotkut taas kokevat etukäteen jännitystä tai ahdistusta esityksestä, kun saavat tiedon mahdollisesti ahdistavasta sisällöstä.

Pipsa Enqvist (2023, kappale 7) kirjoittaa *Voima*-lehdessä, kuinka fyysisiä triggereitä tunnutaan pitävän aitona huolenaiheena verrattuna sisältövaroituksiin, jotka kohdistuvat mielenterveyttä tai turvallisuuden tunnetta uhkaaviin aiheisiin. Näistä asioista varoitettaessa osa katsojista saattaa kokea, että toiset olisivat “liian herkkiä” tai “woke”. Väisänen kirjoittaa (2020, s. 14), kuinka sisältövaroitusten eri puolista huolimatta harmillisin tilanne niitä tarvitseville on se, jossa tarvetta vähätellään. Vaikka aina ei ole edes mahdollista ottaa jokaista huomioon, voi mahdollinen naureskelu ja vähättely tuntua turhautavalta. Tunnistan ilmiön vähättelystä ja toivon,

ettei kukaan tämän opinnäytteen lukija koe tullessa vähätellyksi, vaikka sanon, ettei pientä epämukavuuden tunnetta aiheuttavasta materiaalista tarvitse varoitusta. Tiedostan sen, ettei kukaan itse (minä mukaan lukien) valitse olla jollekin aiheelle tai materiaalille herkistynyt ja sen takia kyvytön lähestymään aihetta. Väisänen (2020, s.24) korostaa että niille, jotka kokevat sisältövaroitukset tarpeellisiksi, pitäisi mahdollistaa tarkennetut tiedot varoituksista. Tärkeää on myös se, että katsoja voi halutessaan lukea varoitukset tai jättää lukematta. Tästä olen Väisäsen kanssa samaa mieltä. Varoitukset eivät ole keneltäkään pois, mikäli katsoja saa itse tehdä valinnan.

Väisäsen (2020) opinnäyte ehdottaa epämääräisten varoitusten ratkaisemiseksi kahta eri listaa. Ensimmäisessä listassa on koottuna esityksen yleiset varoitukset kuten esimerkiksi väkivalta ja alastomuus. Seuraavassa listassa olisi tarkennettuna minkälaisesta väkivallasta ja alastomuudesta on kyse, jotta halutessaan katsoja voi saada entistä tarkempaa tietoa sisällöstä.

Mayer (2019, kappale 14) puolestaan ehdottaa artikkelissaan numeraalista triggeriluokitusjärjestelmää. Järjestelmän perusidea on se, että katsoja saa tiedon, kuinka paljon varoitettua sisältöä on luvassa. Mayer antaa esimerkin seksuaalisesta väkivallasta esityksessä. Jos aihe mainitaan vain kerran tai kaksi, luokitus olisi 1. Jos koko teos keskittyy seksuaaliseen väkivaltaan luokitus olisi 3 ja mikäli näyttämöllä nähdään seksuaalista väkivaltaa luokitus olisi täydet 5. Toisaalta kuka on määrittämään milloin seksuaalinen väkivalta esityksessä on asteikolla 5 ja milloin vain 1? Tarkoitus Mayerin ehdottamassa luokitusjärjestelmässä on tietysti se, että jo tällainen muutos sisältöhuomioihin auttaisi katsojia saamaan enemmän tietoa esityksestä ja vähentäisi epämääräisyyden tunnetta.

YLEISET VAROITUKSET:	TARKEMMAT VAROITUKSET:
Väkivalta	muihin kohdistuva, itseen kohdistuva, lapsiin kohdistuva, vähemmistöihin kohdistuva, seksuaalinen väkivalta, voimakas väkivalta, lievä väkivalta, uhkailu, rasismi, sota, kuolema, ruumiin näyttäminen
Päihteet	alkoholi, huumeet, suoraa kuvausta, puheen tasolla
Alastomuus	kokovartaloalastomuus, osittainen alastomuus, katsojaa lähelle tuleva alaston henkilö
Seksuaalinen sisältö	raiskaus, seksuaalinen ahdistelu, seksuaaliset toimet (erittele tarkemmin, esim. masturbointi), suoraa kuvausta, puheen tasolla
Itsemurhakuvas	itsensä satuttaminen (erittele tarkemmin, esim. viiltely), itsemurhateon näyttäminen, ruumiin näyttäminen, suoraa kuvausta, puheen tasolla
Eritteet	veri, oksennus, uloste, virtsa
Fobiat	hyönteiset, neulat
Voimakkaat valot	vilkkuva valo, liikkuva valo, voimakas valo, kesto
Teatterisavu	suuri määrä, pieni määrä
Kovat äänet	yksittäiset kovat äänet, pidempikestoinen kova ääni/musiikki, kuulosuojaimien tarve
Ikäsuositukset	aikuiset, nuoret, lapset

Kuva 9. Kuvakaappaus Aino Väisäsen kahden listan -varoitustavasta. 2020.

kuva 10. Unentekijä, esityskuva. 2025.

5. UNENTEKIJÄ

TYÖRYHMÄ

Teksti: Kirmo Komulainen & Patrik Hvitsjö

Ohjaus: Kirmo Komulainen

Lavalla: Patrik Hvitsjö

Lavastus: Virva Myllyaho

Äänisuunnittelu: Tommi Uniluoto

Valo- ja videosuunnittelu: Elli Maria Kujansuu

Dramaturgia: Sara Koiranen

ESITYKSET

18.9. - 25.9.2025 Taideyliopisto, Teatterikorkeakoulu, Studio 2

24.1.2026 Mikkelin työväen näyttämöpäivät, Muistin museo.

5.1 Mikä Unentekijä?

“ Unentekijä on monologi Yrjö Kallisesta, vakaumuksellisesta pasifistista, joka kohosi kuolemaantuomitusta Suomen puolustusministeriksi. Samalla se on henkilökohtainen tutkielma mieheksi kasvamisesta, pasifismista ja unista, joita miehet näkevät ja joita heistä nähdään. Näyttelijät, vangit, runopojat, hylkiöt, sotilaat ja henkiolennot virtaavat näyttämön halki ja etsivät keinoa paeta väkivallan taikakehästä. Miksi pojat valitsevat jatkuvasti väkivallan? Miksi he eivät herää painajaismaisesta historiastaan?”

(Komulainen, 2025.)

Tämä on ote *Unentekijän* käsiohjelmasta. Täytyy myöntää, että kun sain kutsun osaksi työryhmää, en muista aiemmin edes kuulleen Yrjö Kallisesta. Kallinen syntyi 1886 Oulussa. Hän oli kokemassa Suomen verisen sisällissodan ja selvittyään neljästä kuolemantuomiosta hän nousi Suomen puolustusministeriksi toisen maailmansodan jälkeen. Ironista kyllä, Kallinen oli myös Suomen tunnetuimpia pasifisteja ja puhui rauhanaatteen puolesta.

Ohjaaja Kirmo Komulainen halusi yhdessä näyttelijä Patrik Hvitsjön kanssa tehdä lopputyön tästä jo aiemminkin taidekenttää puhuttaneesta hahmosta. Yrjö Kallisesta on esitetty Tampereen teatterissa Saana Lavasteen ohjaama ja Jonni Pantzarin käsikirjoittama esitys *Maa, jossa sankarit saavat elää* vuonna 2016 ja kirjailija Aapo Kukon Kallisesta kertova *Puhumalla paras* -sarjakuvakirja on julkaistu vuonna 2023.

5.2 Suunnittelu

Unentekijä-esitys pohtii nykypäivän mieskuvaa, väkivaltaa ja sitä, miksi edelleen nuoret pojat valitsevat väkivallan. Aihepiiri tuntui aluksi hieman vieraalta, sillä en äkkiseltään löytänyt mitään samaistuttavaa Kallisesta tai tekstistä. Olen ehkä aiemmin ajatellut, että suunnittelijan täytyy pystyä samaistumaan teokseen jollain tasolla, jotta työskentely voi olla hedelmällistä. Päätin kuitenkin lähteä lavastajaksi mukaan työryhmään, sillä ajattelin, että kiinnostava näkökulma voi syntyä tekstin teemojen sijaan esimerkiksi lavastuksen materiaaleista ja suunnittelijoiden yhteistyöstä. Lavastajan näkökulmasta kiinnostava haaste oli myös se, kun ohjaaja toivoi esityksestä vierailukelpoista versiota. En ollut aiemmin tehnyt esitystä, jonka lavasteiden pitäisi mahtua pieneen tilaan, joten suhtauduin tähän hyvänä harjoituksena.

Työryhmällä ei ollut yhteistä ennakkosuunnittelujaksoa. Erillään suunnittelu tuntui haastavalta, koska en päässyt jakamaan ideoita muille tai kuulemaan mitä ajatuksia teksti oli herättänyt muussa työryhmässä. Sain kuitenkin viestiteltä ohjaajan ja muiden suunnittelijoiden kanssa ja yritin painottaa kuinka tärkeää lavastukselle on se, että asioita lyödään lukkoon ennen mallipalaveriä. Ymmärrän, että valo- ja äänisuunnittelu puolestaan voi syntyä miltei kokonaan harjoitusten aikana, eikä vaadi lavastuksen tavoin yhtä tiukasti etukäteen sovittuja raameja.

Ehdimme onneksi tavata ennen mallipalaveria koko työryhmällä. Keskustelimme tekstistä ja jaoimme toteutukseen liittyviä ideoita. Tässä vaiheessa emme käyneet juurikaan keskustelua aiheista, jotka voisivat vaatia mahdollisia sisältövaroituksia, sillä emme vielä tieneet millaisen muodon väkivaltaisimmat kohtaukset ottaisivat. Sovimme kuitenkin, että palaamme aiheen äärelle, mikäli tilanne vaatii. Jakaminen yhdessä tuntui hedelmälliseltä ja antoi minulle vahvistusta omaan tekemiseen. Kaikkien ideat otettiin vastaan ja niistä innostuttiin.

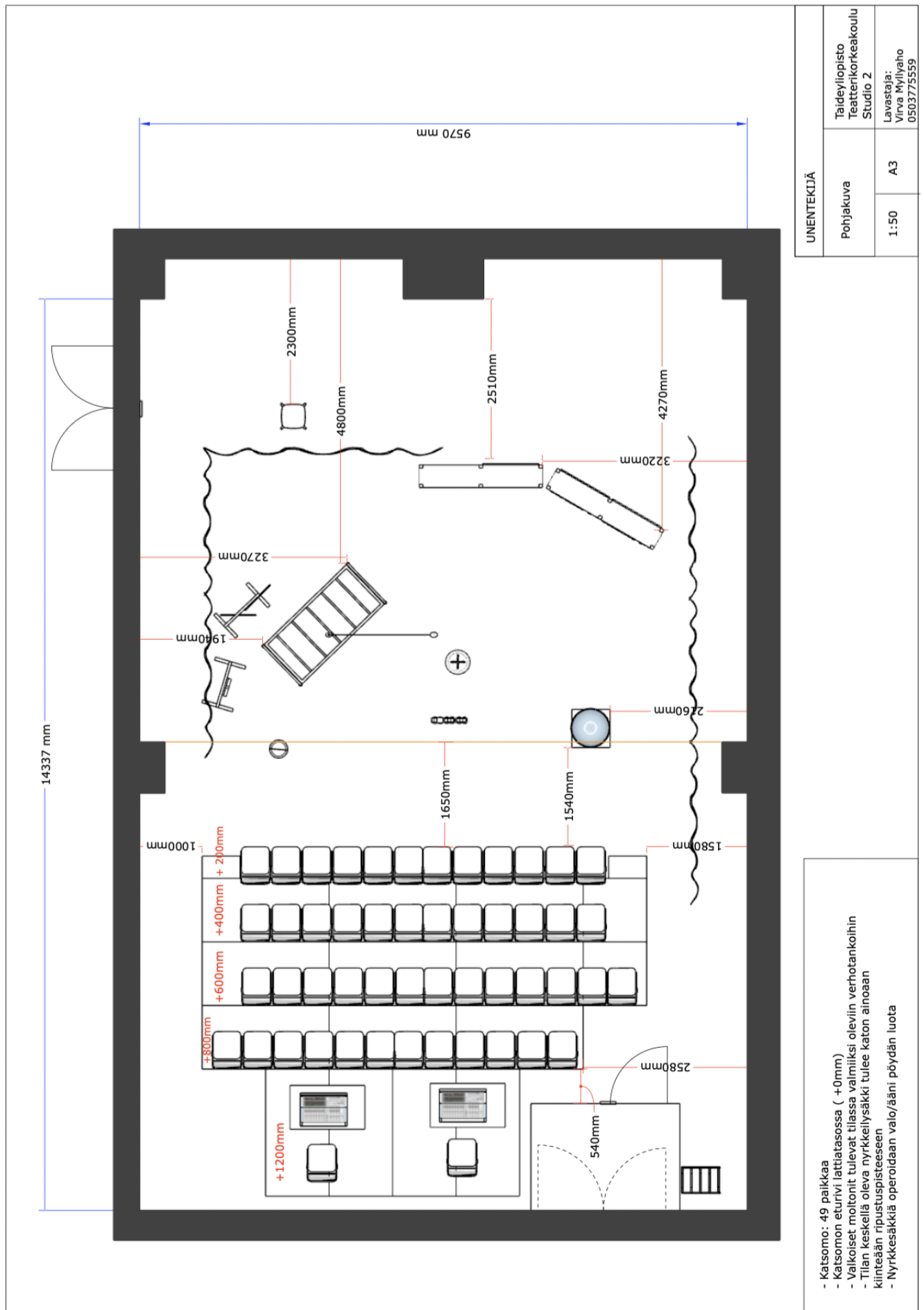
Mallipalaverissa esittelin pienoismallin ja moodboardin lisäksi digitaalisesti piirtämiäni havainnekuvia. Näillä havainnekuvilla koitin konkreettisten elementtien lisäksi välittää esityksen tunnelmaa muille. Väripaletin olin rajannut punaiseen ja valkoiseen sisällissodan teemojen mukaan. Olimme valosuunnittelijan kanssa keskustelleet varjoteatterista ja tiukasti rajatuista valoista. Näitä perustelimme esityksen unenomaisella maailmalla, jossa hypättiin nopeasti kohtauksesta toiseen. Tuntui loogiselta toteuttaa näitä näyttämömuutoksia valojen avulla, koska halusin pitää lavastuksen kevyenä mahdollisia vierailuja ajatellen.

Lavastukseen tuli kirjahyllyt, joissa on elementtejä Yrjö Kallisen elämän varrelta; paljon kirjoja, matkamuiistoja ja lapsuuden leluja. Hyllykköelementti sai inspiraationsa vanhasta valokuvasta, jossa Kallinen on työhuoneessaan. Osaan hyllytasoista tuli myös kangastausta, jotta niitä pystyi valaisemaan myös takaa. Esityksen alkupuolella käydään läpi, kuinka Kallinen kiinnostui väkivallasta jo lapsena. Halusin, että lasten tapa käsitellä asioita leikin kautta olisi läsnä tässä esityksessä. Sen perusteella valitsin hyllyyn lelukiväärin ja lelusotilaita. Esityksessä nähtiin myös kohtaus, jossa valkoiset sotilaat valloittivat Oulun, ja tämä esitettiin leikkijunalla.

Väkivallan teemasta syntyi myös keskelle näyttämöä katosta laskeutuva nyrkkeilysäkki. Se laskeutui vinssaamalla manuaalisesti. Minä ja ohjaaja olimme vuorotellen esityksissä ajamassa nyrkkeilysäkkiä. Säkki oli täytetty kumirouheella. Tein siihen tarranauhan, jonka avulla nyrkkeilysäkin sai revittyä auki ja kumirouhe valui näyttelijän päälle ja sotki näyttämön. Kumipuru oli materiaali, jonka olin tuonut näyttämölle harjoituksissa ja olin tyytyväinen, kun se otettiin mukaan esitykseen.

Kallinen joutui sisällissodan aikana vangituksi, joten hetekasta sai sängyn lisäksi pystyyn nostettaessa vankilan kalterit. Vankilakuvastoa tuki myös sinkkiämpäri, johon tuli katosta putoavaa oikeaa vettä. Vesi putosi tarpeistossa valmistetusta laitteesta, jota pystyttiin ohjaamaan valopöydän vierestä. Näyttämön laitaan tuli myös pieni kuutionmallinen pöytä, jonka päälle oli asetettu tekoverivati.

Minua kiinnosti valkoisen studion kliinisyden häivyttäminen. Esitys alkoi puhtaasta, tarkoin asetellusta näyttämöstä. Lapsuuden viaton ja puhdas ympäristö alkaa ottaa osunaa ja sotkeentua pikkuhiljaa Kallisen elämän edetessä kohti sota-aikaa ja äärimmäisiä olosuhteita. Loppua kohden sivuverhot oli siirretty, kumirouhe, vesi ja tekoveri pitkin lattioita. Sotkemisen ajatus tuli näyttelijältä ja se tuntui sopivan hyvin esityksen estetiikkaan ja teoksen sisältöön.

Kuva 13. Unentekijä pohjapiirustus. Virva Myllyaho. 2025.

5.3 Missä onnistuin? Mitä jäin pohtimaan?

Olin välillä huolissani siitä, onko lavastus liian yksinkertainen taiteelliseksi lopputyöksi. Esitin huoleni ohjaavalle opettajalle ja hän muistutti minua siitä, ettei lopputyön tarvitse olla suurielinen ollakseen onnistunut. Tärkeintä on luottaa omaan tekemiseen ja pyrkiä tekemään lavastus, joka tukee tekstiä. Siinä mielestäni onnistuin. Monologiesitykseen ei ollut tässä tapauksessa perusteltua tehdä massiivisia elementtejä tai jatkuvasti muuttuvia tiloja. Esitys oli pitkälti näyttelijävetoinen ja teksti oli tyyliään vahvasti kuvittavaa. Katsojalle riitti siis viitteelliset lavaste-elementit.

Työskentely harjoituksissa eteni hyvässä yhteistyössä. Kaikilla oli omat koulutusohjelmansa roolit, mutta aloimme organisesti tarjota ideoita toisillemme. Tähän vaikutti se, ettei meillä ollut ennakkosuunnittelujaksoa, joten ideoita ja tarpeita alkoi syntyä harjoituksissa. Luontevaan työskentelyyn vaikutti varmasti myös se, että pieni työryhmä tunsi jo entuudestaan. Tutussa ryhmässä oli helppo tehdä ehdotuksia. Välillä kävimme keskustelua siitä, astummeko liikaa toistemme varpaille ja tähän valosuunnittelija totesi vain "I have no toes!" eli ei ollut sellaista asiaa missä astuttaisiin liikaa toisen tontille. Päädyimme siihen, että tämä työskentelymalli sopi tähän tuotantoon. Työryhmän välillä tuntui vallitsevan sanaton luottamus jokaista kohtaan, joka mahdollisti jouhevan yhteisen työskentelyn. Pystyin luottamaan siihen, että jokainen hoitaa oman osa-alueensa parhaansa mukaan ja se antaa myös minulle rauhan työskentelyyn.

Kuvat: 14 ja 15. Esityskuvat *Unentekijä*. 2025

Jäin välillä jumiin suunnittelussa vierailuasetelman takia, koska en ollut aiemmin tehnyt sellaista lavastussuunnittelua. Miten kaiken saisi taiteltua ja pakattua mukaan? Mitä lopulta edes tarvitsee? Sain hieman höllennettyä otettani vierailuajatuksista, kun näyttämömestari muistutti, että joudun kuitenkin tekemään muunnellun version vierailuja varten, joten minun kannattaa keskittyä nyt tekemään suunnittelu, joka on minulle mieleinen. Katsomo ja näyttämö valmistuivat lopulta nopeasti, kun sain apua omalta näyttämömestarilta. Tähän auttoi erityisesti se, että suunnittelin lavastuksen elementit sen pohjalta, mitä koulun varastoista löytyi valmiiksi, ja tein niihin tarpeelliset muokkaukset.

Vierailimme Mikkelin näyttämöpäivillä 2026 ja esitimme *Unentekijästä* vierailuversion. Auditoriomaisessa esitystilassa ei ollut ripustuspisteitä, joten jouduimme korvaamaan nyrkkeilyäkin ämpärillä, joka oli täynnä kumirouhetta. Muuten lavastus oli melkein samanlainen kuin Teatterikorkeakoulun tiloissakin. Etukäteen suunnittelu auttoi siihen, että kaikki muut lavasteet saatiin helposti pakattua mukaan. Vierailu sujui hienosti ja molemmat esitykset olivat loppuunmyytyjä. Toivottavasti pääsemme esittämään *Unentekijää* vielä tulevaisuudessakin.

Mikäli esitystä ei olisi tehty vierailuesitykset mielessä, olisin tehnyt lavastuksesta varmasti hieman erilaisen. En tiedä millaisen lavastuksen olisin tehnyt, sillä toive liikuteltavasta lavastuksesta tuli heti työskentelyn alussa, mutta minua kiinnostaa päästä tekemään isojaakin lavastuksia ja sellaisia, missä katsoja voi melkein unohtaa olevansa esitystilassa. Vierailevan esityksen suunnittelu oli silti tärkeä oppitunti, koska useissa teatteritaloissa suuretkin lavasteet pitää saada purettua osiin ja mahdutettua varastotiloihin.

Kuvat 16 ja 17. Vankilakohtaus. *Unentekijä*. 2025

5.4 Sisältövaroitukset

Unentekijässä käsiteltiin muun muassa väkivaltaa, sota-aikaa, tappamista, itsetuhoisuutta ja vankileirejä. Näyttämöllä nähtiin tekoverta, puukko ja viittauksia viiltelyyn. Paljon teemoja ja elementtejä, jotka voisivat mahdollisesti tarvita sisältövaroituksen, riippuen siitä millaisilla keinoilla kohtaukset toteutetaan. Esityksen tuottaja ilmoitti meille, että eräs lukior ryhmä oli kiinnostunut esityksestä. Aloimme yhdessä miettiä tarvitseeko esityksen sisällöstä kertoa etukäteen katsojalle, varsinkin kun kyseessä on nuoria katsojia. Päädyimme asettamaan esitykselle ikärajasuositukseksi 15. Se tuntui iältä, jolloin pystyy käsittelemään esityksen teemoja ja ymmärtämään teoksen taustoja. Esityksen kaikki ”rajummat” kohtaukset toteutettiin viitteellisesti, joten emme juurikaan kokeneet tarvetta asettaa sisältövaroituksia.

Toki tässä tulen takaisin siihen, että katsojalle pitäisi tarjota mahdollisuus valita haluaako olla osallisena tai jatkaa kyseisen sisällön parissa. Teatterissa jännittävää voi olla juuri se, että asiat todella tapahtuvat livenä suoraan silmien edessä. Silmähän voi laittaa kiinni, jos tuntuu pahalta, mutta kynnyks poistua tilanteesta on iso. Joskus myös työryhmän oma työskentely voi myös olla niin intensiivistä, että ryhmä sokeutuu omalle työlleen eikä osaa katsoa esitystä ulkopuolisen silmin. Silloin voi olla vaikeaa arvioida tarvitseeko esitys sisältövaroituksia. En koe, että tällä kertaa olisi käynyt niin, mutta siksi koen tärkeäksi pyytää esitysten läpimenoihin koyleisöä ulkopuoliseksi silmiksi ja kuulla heiltä jälkeenpäin minkälaisia ajatuksia esitys on herättä tai onko jotain, miten katsojaa täytyisi huomioida.

Kirjoitin jo aiemmin siitä, millaisiin asioihin lavastajan on mahdollista vaikuttaa, ja mieleeni tuli myös esimerkki taiteellisen lopputyön kohtauksesta, jonka näyttämöllinen ratkaisu olisi voinut vaikuttaa siihen, tarvitseeko teos sisältövaroituksia. *Unentekijän* yhdessä kohtauksessa päähenkilö joutuu vankilaan ja näyttelijä kuvailee tarkasti, kuinka sellissä olevat ämpärit täyttyvät virtsasta ja muista eritteistä. Näyttämöllä kohtaus toteutettiin niin, että lattialla olevaan sinkkiämpäriin

putosi katosta vettä, jolla näyttelijä myös pesi edellisen kohtauksen tekoveren. Kohtaus olisi voitu toteuttaa myös esimerkiksi niin, että näyttelijä virtsaisi oikeasti ämpäriin. Se ei kuitenkaan tuntunut esityksen kannalta tarpeelliselta teolta. Toisessa kohtauksessa näyttelijä levitti tekoverta kasvoille, mutta koin itse, ettei kohtaus ollut niin raju tai realistinen, että tarvitsisi varoituksen. Emme päätyneet varoittamaan vedestä tai tekoverestä, mutta mahdollisista oikeista eritteistä näyttämöllä voisi olla huomautus käsiohjelmassa.

Emme lopulta asettaneet esitykselle mitään muita sisältöhuomioita, kuin ikärajasuosituksen. Teoksen esittelytekstissä kuitenkin melko suorasti mainitaan teoksen teemoja ja esityksessä ei myöskään tapahtunut mitään graafista tai mitään niin rajusti kuvattua, että varoitukset olisivat olleet mielestäni tarpeellisia. Tätä aihetta pohtineena voin kuitenkin jatkossa ottaa sisältövaroitukset puheeksi tulevilla työryhmissä, mikäli teemat ja sisältö ovat arkaluontoisia.

Aluksi ajattelin, ettei *Unentekijä* tarjoa minulle samaistumispintaa, koska en ole mies, ja maailma on muuttunut niin paljon siitä, kun Yrjö Kallinen on pyörinyt otsikoissa. Lopulta tajusin, että monet tekstin käsittelemät aiheet ovat äärimmäisen tuttuja, siis ihan arjesta ja uutisotsikoista. Koulupuukotukset ja jatkuvat miesten naisiin kohdistamat väkivallan teot tuntuvat olevan arkipäivää, myös turvalliseksi miellettyissä paikoissa. Siispä olikin kiinnostavaa saada pieni katsaus poikien mielenmaisemaan.

6. LOPPUAJATUKSIA

Tässä kirjallisessa opinnäytteessä olen käsitellyt sisältövaroituksia teatterikontekstissa. Fyysisistä triggereistä, kuten vilkkuvista valoista, varoittavat varoitukset olivat minulle entuudestaan melko tuttuja, mutta koin tärkeäksi kirjoittaa fyysisten triggerivaroitusten lisäksi myös henkisistä triggerivaroituksista. Tämän opinnäytteen tavoitteena oli oppia itse lisää sisältövaroituksista ja samalla pohtia lavastajan roolia suhteessa varoituksiin. Onnistuin laajentamaan käsitystäni aiheesta ja ymmärrän paremmin katsojia, jotka saattavat tarvita varoituksia erityisesti teoksen teemoista, eivätkä niinkään fyysisistä triggereistä. Lisäksi havahduin siihen, että sisältövaroitusten vaikutukset ovat laajat, ja siksi niistä on vaikea olla aina yhtä mieltä.

Tein myös koosteen, jonka avulla kartoitin minkälainen tilanne Suomen eri teattereissa on tällä hetkellä. Kävi ilmi, että vain muutamassa esityksessä oli sisältövaroituksia ja niistäkin suurin osa varoitti katsojaa fyysisistä triggereistä, kuten vilkkuvista valoista ja teatterisavusta. Olin yllätynyt havainnosta, sillä olin kuvitellut aiemmin, että sisältövaroitukset olisivat todella yleisiä. Lähes jokaisessa esityksessä oli kuitenkin ikärajasuositus, jonka avulla katsojan on helpompi päätellä kenelle esitys sopii. Koosteen tekeminen auttoi minua ymmärtämään, kuinka niukasti ammattiteattereissa todellisuudessa asetetaan sisältövaroituksia, sillä Teatterikorkeakoulun esityksissä ja demoissa varoitetaan matalalla kynnyksellä melkein kaikesta, ja se on luonut kuplan, jonka takia olen oppinut siihen, että katsojaa tulee varoittaa melkein kaikesta. Näkökulmani laajeni siis opinnäytteen kirjoittamisen myötä.

Kävin läpi monia eri tapoja, kuinka lavastaja voi työllään vaikuttaa sisältövaroitusten tarpeeseen. Esiin nousi pohdinta valitusta tyyllilajista, ja kuinka se voi vaikuttaa olennaisesti esityksen tunnelmaan, visuaaliseen ilmeeseen ja siihen, kuinka katsoja kokee teoksen. Esitysmaailman toteutuksen lisäksi katsomolla ja sen sijainnilla on merkitystä katselukokemukseen. Myös ennakkomateriaali kuten juliste, esittelyteksti, ja käsiohjelma auttavat katsojaa tekemään valintoja siitä, onko valmis näkemään esityksen. Usein työprosessin myötä myös itse työryhmässä käydään keskustelua teoksen sisällöstä ja tuotetusta materiaalista. Siksi pidän tärkeänä keskustelevaa ja avointa ilmapiiriä. Jäin pohtimaan, mahdollistavatko sisältövaroitukset vapaan työskentelyn ilman sensuuria käsiteltäessä vaikeita aiheita vai ovatko varoitukset helppo tapa kuitata teoksen mahdollisesti järkyttävä tai ongelmallinen sisältö.

Löysin erilaisia näkökulmia ja tutkimuksia sisältövaroituksista liittyen erityisesti yliopistojen opetusmateriaaliin ja kirjallisuuteen. Se sai minut pohtimaan voisivatko samat ajatukset ja tutkimustulokset päteä myös teatterin kontekstissa. Ymmärrän, että monenlaiset aiheet voivat laukaista katsojissa monenlaisia tunteita, eikä tarkoitukseni ole vähätellä sisältövaroitusten tarvetta tai kyseenalaistaa muiden ihmisten traumojen huomioimisen tärkeyttä. Luulin olevani jyrkästi sisältövaroitusten ja -huomioiden puolella, mutta lähdemateriaalin avulla sain laajennettua ymmärrystäni sisältövaroituksista. Tulin siihen lopputulokseen, että ympäröivät sisältövaroitukset voivat saada katsojan virittyneeseen tai valmiiksi ahdistuneeseen tilaan, eivätkä tuo katsojalle/kokijalle huomattavasti rauhallisempaa mieltä.

Mainitsin aiemmin kuitenkin itsestään selvät aiheet, joista katsojaa tulee varoittaa selkeästi. Tästä mielipiteeni ei ole muuttunut, mutta muista henkisistä triggeristä puhuttaessa olen taipumassa enemmän sen puoleen, että mikäli muita sisältövaroituksia halutaan käyttää, täytyy niiden olla tarkat. Muuten niistä ei ole suurta hyötyä ja ne voivat aiheuttaa aiheetonta ahdistusta. Tämän näkemyksen myötä ehdottaisin, että Väisäsen (2020) kehittämä kahden listan sisältövaroitukset otettaisiin aktiiviseen käyttöön eri teattereissa ja esitystiloissa Suomessa. Mielestäni

lista antaa heti paljon selkeää informaatiota katsojalle ja voisi toimia hyvin esimerkiksi esityksen verkkosivuilla, josta katsoja pääsisi linkin takaa tutustumaan, onko valmis näkemään teoksen. Juuri tämä ajatus kiteyttää mielestäni hyvin sen, ettei oikeastaan ole tarvetta edes tehdä rajausta siitä mistä täytyy tai ei täydy varoittaa, sillä jos katsoja saa itse tehdä valinnan, ongelmaa ei pitäisi olla. Näin katsojalla säilyy valta päättää itse, kuinka paljon tietää esityksen sisällöstä.

Taiteellinen lopputyö *Unentekijä* oli minulle hyvä oppitunti siitä, minkälaista oli työskennellä lavastajana, vaikka esityksen aihe ei tuntunut puhuttelevan heti. Opin paljon myös siitä, kuinka omaan tekemiseen ja valintoihin täytyy uskaltaa luottaa, vaikka ne tuntuisivatkin alkuun liian vähäeleisiltä. Lopputulos palveli mielestäni esitystä ja ratkaisut tuntuivat oikeilta. Työskentelyn aikana löysin tekstistä lisää näkökulmia, joiden avulla teksti tuntui lähestyttävämmältä, ja huomasin löytäväni samaistuttavia teemoja. Myös vierailu Mikkelin työväen näyttämöpäiville antoi hyvin perspektiiviä siihen, minkälaista on todellisuudessa tehdä esitysvierailu. Pohdinnat sisältövaroitusten tarpeesta jäivät vähäisiksi koskien produktiota, mutta nautin työryhmän keskusteleavasta ilmapiiristä ja siitä, kuinka jokainen työryhmän jäsen oli motivoitunut tekemään töitä yhteisen päämäärän saavuttamiseksi.

Sisältövaroituksista huolimatta lähes kaikki meistä kuluttavat mahdollisesti triggeröivää esitystaidetta, elokuvia, sarjoja, pelejä ja musiikkia. Moni ihminen osaa itse tehdä esittelytekstien ja trailerien perusteella valintoja haluaako nähdä teosta vai ei. Sisältövaroitukset eivät ole kuitenkaan yksiselitteinen asia, ja tästä olisi mahdollista lähteä kirjoittamaan lisää hyödyntäen monia erilaisia näkökulmia. Olisi kiinnostavaa kuulla esimerkiksi lisää siitä, miten erilaiset työryhmät suhtautuvat varoituksiin, ja kiinnostaisiko teatteritaloja kehittää yhtenäistä varoitusjärjestelmää. Toivon, että katsojat saisivat halutessaan tarpeeksi tietoa esityksen sisällöstä, jotta kaikki teatterista ja erilaisista maailmoista kiinnostuneet pystyisivät käymään ja nauttimaan teatterista.

Taide on, ainakin minulle, tapa käsitellä maailmassa tapahtuvia asioita, ja se taitaa olla myös perimmäinen syy miksi teemme teatteria. Se on keino käsitellä asioita, joista voi muuten olla vaikea puhua, tai saadaksemme selvyuden asioihin. Ja siksi toivon, että tulevaisuudessa voimme jatkaa teatterin tekemistä käsittelemällä erilaisia aiheita erilaisin keinoin ja silti samalla ottaa huomioon mahdollisimman monenlaiset katsojat.

LÄHTEET

Arlander, Anette. 1998. *Esitys tilana*. Teatteritaitteen taiteellispainotteisen tohtorintutkinnon kirjallinen osuus. Näyttämötaide ja tutkimus. Teatterikorkeakoulu. Haettu 2.3.2026.

<https://taju.uniarts.fi/server/api/core/bitstreams/b9c6ad63-cdf7-44f3-abdd-af519313711a/content>

Brigidi, Bee. Lane, Julia & Karsen Belinda. 2022. *Content notes: from either/or to both/and*. Simon Fraser University. Haettu 10.1.2026.

<https://www.sfu.ca/sexual-violence/education-prevention/new-blog-/support-and-care/content-notes---from-either-or-to-both-and.html>

Boysen, G. A., Isaacs, R. A., Tretter, L., & Markowski, S. 2021. *Trigger warning efficacy: The impact of warnings on affect, attitudes, and learning*. American psychological association. Haettu 13.12.2025.

<https://psycnet.apa.org/record/2019-35703-001>

Cambridge Dictionary. *Trigger warning*-termi. Haettu 13.12.2025.

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/trigger-warning>

Cirko, Uuden sirkuksen keskus - Cirko. 2026. ohjelmisto. Haettu 10.3.2026.

<https://cirko.fi/ohjelmisto/>

Eerola Hannaleena, Rovasalo Aki. Ahdistus-termi. Lääkäriseura Duodecim Terveyskirjasto. Haettu 25.3.2026.

<https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00188>

Enqvist, Pipsa. 7.5.2023. *Kuka suojelisi yllätyskikkeliitä?* Voima.fi. Haettu 20.11.2025.

<https://voima.fi/taiteen-paikka/kuka-suojelisi-yllatyskikkeliita/>

Erämaja, Hanna. 2025. *Esitys alkaa julisteesta – Ennakkomateriaalin suhde esityksen visuaaliseen suunnitteluun*. Maisterin opinnäyte, Esittävien taiteiden lavastus. Teatterikorkeakoulu, Taideyliopisto. Haettu 27.2.2026.

<https://taju.uniarts.fi/server/api/core/bitstreams/f1064421-ddf7-4a86-9404-c6200321990c/content>

Goodwin, Cara, Ph.D. 2023. *Do Trigger Warnings Do More Harm Than Good?* Psychology today. Haettu 23.11.2025.

<https://www.psychologytoday.com/us/blog/parenting-translator/202307/do-trigger-warnings-do-more-harm-than-good>

Gust, Onni. 14.6.2016. *I use trigger warnings - but I'm not mollycoddling my students.* The Guardian. Haettu 20.12.2025.

<https://www.theguardian.com/higher-education-network/2016/jun/14/i-use-trigger-warnings-but-im-not-mollycoddling-my-students>

Jones, P. J., Bellet, B. W., & McNally, R. J. 2020. *Helping or Harming? The Effect of Trigger Warnings on Individuals With Trauma Histories.* Clinical Psychological Science. Haettu 5.1.2026.

<https://doi.org/10.1177/2167702620921341>

Kammi-Rahnasto, Hanna. 20.3.2026. *Ahdistuksesta on tullut yleistermi kaikelle epämukavalle - Tamperelaistutkija selittää eron.* Yle uutiset. Haettu 25.3.2026.

<https://yle.fi/a/74-20214964>

Komulainen, Kirmo. Hvitsjö, Patrik, Myllyaho, Virva. Kujansuu, Elli, Maria. Uniluoto, Tommi. Koiranen, Sara. *Unentekijä.* 2025. Käsiohjelma, Teatterikorkeakoulu, Taideyliopisto. Haettu 29.11.2025

<https://www.uniarts.fi/dokumentit/kasiohjelma-unentekija/>

Mayer, Sydney Isabelle. 2019. *Responsible Theatremaking - Content Warnings and Beyond.* Howlround.com Haettu 29.11.2025.

<https://howlround.com/responsible-theatremaking#:~:text=Content%20warnings%20orient%20audiences%20to,possibly%20diminishing%20someone%27s%20theatrical%20experience>

Manne, Kate. 19.9.2015. *Why I use trigger warnings.* The New York Times. Haettu 8.12.2025.

<https://www.nytimes.com/2015/09/20/opinion/sunday/why-i-use-trigger-warnings.html>

McNally, J. Richard. 13.9.2016. *If You Need a Trigger Warning, You Need P.T.S.D. Treatment.* The New York Times. Haettu 20.12.2025.

<https://www.nytimes.com/roomfordebate/2016/09/13/do-trigger-warnings-work/if-you-need-a-trigger-warning-you-need-ptsd-treatment>

Puzis, Rami. Vit Paradise, Abigail. 2025. *The use of trigger warnings on social media: a text analysis study of X*. PLOS, Public Library of Science. Haettu 1.1.2026. <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0322549>

Soilumo, Arttu. 1.2024. *Teattereiden sisältövaroitukset aiheuttavat tunteita*. Ämyri, Näyttelijäliitto. Haettu 5.1.2026. <https://www.nayttelijaliitto.fi/jasenyys/amyri/amyri-1-2024/sisaltavaroitukset-herattavat-tunteita/>

Väisänen, Aino. 2020. *Teatteri voi ja saa aiheuttaa tunteita, sisältövaroitusten käyttö esittävien taiteiden kentällä*. Kandidaatin opinnäytetyö. Taiteiden ja suunnittelun kandidaattiohjelma. Esittävien taiteiden lavastuksen pääaine. Aalto yliopisto. <https://aaltodoc.aalto.fi/server/api/core/bitstreams/f5829949-bddb-4755-ae07-9863af4d3ef1/content>

TEOKSET:

OVO. 2026. The Royal Albert Hall. Cirque du Soleil. Esitys nähty 10.2.2026.

Unentekijä. 2025. Teatterikorkeakoulu, Taideyliopisto.

Ohjaus ja teksti: Komulainen, Kirmo. Esiintyjä: Hvitsjö, Patrik. Lavastaja: Myllyaho, Virva. Valosuunnittelija: Kujansuu, Elli, Maria. Äänisuunnittelija: Uniluoto, Tommi. Dramaturgi: Koiranen, Sara.

The Pimpsons. 2023. Q-teatteri. Ohjaus: Lauri Maijala.

Prima Facie. 2024. Kansallisteatteri. Alkuperäisteos: Miller Suzie. Lavalla: Annika Poijärvi

The Book Of Mormon-musikaali. 2011. Prince of Wales Theatre, Lontoo.

Teksti ja ohjaus: Trey Parker, Robert Lopez & Matt Stone. Esitys nähty 11.2.2026.

Amalgam melee. 2024. Nykytanssin näyttämö. Zodiak. Ohjaus: Marika Peura.

KUVAT:

Kansikuva 2026, Myllyaho, Virva.

Kuva 1. Elokuvien ja sarjojen sisältövaroitukset ja ikärajasymbolit. 2025. KAVI.

<https://kavi.fi/ikarajat-2/yleistieto/symbolit/>

Kuva 2. Kuvakaappaus Disney+ suoratoistopalvelun Peter Pan (1953) elokuvan alusta.

<https://filmstories.co.uk/features/the-new-era-of-warnings-being-placed-at-the-start-of-films-but-is-it-enough/>

Kuva 3. *Pyykki - lost in laundryland* ja *Play dead* sisältödiagrammit. 2026. Cirko.

<https://cirko.fi/esitys/people-watching-play-dead/>

<https://cirko.fi/esitys/company-portmanteau-pyykki/>

Kuva 4. *The Simpsons* -animaation kuvakaappaus.

<https://www.comicartfans.com/gallerypiece.asp?piece=675402>

Kuva 5. Esityskuva *The Pimpsons*. 2023. Q-teatteri. Kuva: Pesonius, Pate.

<https://kulttuurielamaahelsingissa.wordpress.com/2023/04/04/tummanpuhutteleva-t-he-pimpsons-q-teatterissa/>

Kuva 6. Esityskuva *Runar ja Kyllikki*. 2022. KOM-teatteri. Kuva: Suovankoski, Tomi.

<https://suovankoski.net/runar-ja-kyllikki>

Kuva 7. Esityskuva *Prima Facie*, 2024, Kansallisteatteri. Kuva: Naukkarinen, Katri.

<https://www.flickr.com/photos/kansallisteatteri/albums/72177720313201892/>

Kuva 8. Esityskuva *Unentekijä*. 2025. Teatterikorkeakoulu, Taideyliopisto.

kuva: Pesonius, Pate.

Kuva 9. Kuvakaappaus sisältövaroitustaukuksesta s. 25. 2020. Väisänen, Aino.

<https://aaltodoc.aalto.fi/server/api/core/bitstreams/f5829949-bddb-4755-ae07-9863af4d3ef1/content>

Kuva 10. Esityskuva, *Unentekijä*, 2025. Teatterikorkeakoulu, Taideyliopisto

Kuva: Pesonius, Pate

Kuvat 11 ja 12. Digitaaliset havainnekuvat lavastuksesta. *Unentekijä*. 2025.

Myllyaho, Virva.

Kuva 13. Pohjakuva lavastuksesta. *Unentekijä*. 2025. Myllyaho, Virva.

Kuvat 14 ja 15. Esityskuvat *Unentekijä*. 2025. Teatterikorkeakoulu, Taideyliopisto.

Molemmat kuvat: Pesonius, Pate.

Kuvat 16 ja 17. Esityskuvat *Unentekijä*. 2025. Teatterikorkeakoulu, Taideyliopisto.

Molemmat kuvat: Pesonius, Pate.

LIITTEET:

teatteri	esitys	fyysiset tai henkiset triggerit	ikäraja
Kansallisteatteri	Isänmaa	Esityksessä käytetään teatterisavua ja vilkkuvia valoja.	Suosittelimme esitystä yli 15-vuotiaille.
	Jotuni		Suosittelimme esitystä yli 15-vuotiaille.
	Kolme harjoitelmaa sodan ja rakkauden vuosilta		Suosittelimme esitystä yli 15-vuotiaille.
	Lady T		
	Muistopäivä		Suosittelimme esitystä yli 15-vuotiaille.
	Nämä juhlat jatkuvat vielä		
	Sarvivälke	esityksessä käsitellään itsemurhaa ja itsetuhoisuutta.	Esitystä suositellaan yli 13-vuotiaille.
	Sivuraide		
	Timo tuominen avec brel		
	Toinen tasavalta		

	Täällä pohjantähden alla		Suosittelimme esitystä yli 15-vuotiaille.
	Vanja		

teatteri	esitys	fyysiset ja henkiset triggerit	ikäraja
Helsingin kaupunginteatteri	Komedia pankkiryöstöstä		Esitys on suunnattu aikuisille. Emme suosittele esitystä alle 12-vuotiaille.
	Let's play business		Esitys on suunnattu aikuisille. Emme suosittele esitystä alle 12-vuotiaille.
	Veljeni leijonamieli		Suosittelimme esitystä yli 9-vuotiaille.
	Hildur		esitys on suunnattu aikuisille. Emme suosittele esitystä alle 12-vuotiaille.
	Kiviä taskussa		Esitys on suunnattu aikuisille. Emme suosittele esitystä alle 12-vuotiaille.
	Out of order	Esityksessä käytetään vilkkuvia valoja.	Esitys on suunnattu aikuisille. Emme suosittele esitystä alle 7-vuotiaille.
	Kurtturuusut		Esitys on suunnattu aikuisille. Emme suosittele esitystä alle 9-vuotiaille.
	Antigone		Esitys on suunnattu aikuisille. Emme suosittele esitystä alle 12-vuotiaille.

	Aleksi suomesta	Esitys ei ole osallistava ja kaikki katsomopaikat ovat samanarvoisia.	Esitys on suunnattu aikuisille. Emme suosittele esitystä alle 15-vuotiaille.
	Kuka kaappasi auringon	Musiikin äänenvoimakkuus on paikoin korkea. Esityksessä käytetään teatterisavua ja vilkkuvia valoja.	Suosittelimme esitystä kaikille yli 5-vuotiaille.
	Status quo	tekstitys saatavilla	
	Väldets historia	Föreställningen innehåller våldsamma scener, sexuellt våld, teaterrök och blinkande ljus	Föreställningen är riktad till vuxna. Vi rekommenderar den inte för under 15-åringa
	Club act!one		Kielletty alle 18-vuotiailta

teatteri	esitys	fyysiset ja henkiset triggerit	ikäraja
Ryhmäteatteri	The poet of finland eli saarikoski ja minä		Suosittelimme esitystä yli 15-vuotiaille
	Missä kuljimme kerran		

Teatteri	esitys	henkiset ja fyysiset triggerit	ikäraja

Ylioppilasteatteri	Glossling		12
--------------------	-----------	--	----

Teatteri	esitys	henkiset ja fyysiset triggerit	ikäraja
Tampereen Työväen Teatteri	Kaunotar ja hirviö		Yli 7 vuotta
	Helene		
	Isä		
	Kärpäset		
	Kissani jugoslavia	Voimakkaiden kohtausten vuoksi suosittelemme esitystä vähintään 15-vuotiaille.	yli 15-vuotiaille
	Vuonna 85 reunion		
	Avioliitto on ikuista		
	Väylä		

Teatteri	esitys	henkiset ja fyysiset triggerit	ikäraja
Mikkelin kaupunginteatteri	Ikuisesti nuori	Näytelmässä käytetään ajoittain voimakasta kieltä.	yli 12-vuotiaille

	Saranat ja sardiinit		
	Pudotuspeli	<i>Kun olet nähnyt esityksen, niin ethän paljasta esityksen juonta ja loppuratkaisua tuleville katsojille! Kiitos!</i>	
	Pokka pitää		
	Risto kopteri		
	Kesäteatteri - iso iita		
	Red nose company - aleksis kivi		

Teatteri	esitys	henkiset ja fyysiset triggerit	ikäraja
Vaasan kaupunginteatteri	Piaf	tuoksuton esitys	12
	Ikuisesti nuori		10 aikuisille
	Totuus	tuoksuttomia näytöksiä saatavilla	12
	Aladdin ja lampun henki		6

Teatteri	esitys	henkiset ja fyysiset triggerit	ikäraja
Kokkolan kaupunginteatteri	Varasto	Kiroilua ja räähäntöntä kielenkäyttöä.	
	Kenttä		
	Ronja ryöväritytär		
	Mummun saappaissa soi fox		
	Mielensäpahoittaja musikaali		

Teatteri	esitys	henkiset ja fyysiset triggerit	ikäraja
Jyväskylän kaupunginteatteri	Viettelyksien vaunu		12
	Lou Salome		
	Rakkauden viisi vuotta		
	Peppi pitkätossu		Koko perheen musiikinäytelmä
	Seitsemän		

	veljestä		
--	----------	--	--

Teatteri	esitys	henkiset ja fyysiset triggerit	ikäraja
Turun kaupunginteatteri	The Addams Family	Osa kohtauksista sisältää voimakkaasti vilkkuvia valoja	7
	Sohva-työpaikkakomedia		
	Pinokkio		5
	Silkkipaperitaivas		3-12kk vauvaesitys
	Läsnäolopakko lautasella		18

Teatteri	esitys	henkiset ja fyysiset triggerit	ikäraja
AHAA - teatteri	Arvet		13
	Puun ja kuoren välissä		suositellan alakouluikäisille
	Yökirjeitä		13

	Molli ja suuri telttaretki		3
--	----------------------------	--	---

Teatteri	esitys	henkiset ja fyysiset triggerit	ikäraja
Lahden kaupunginteatteri	Loistava Ystäväni		16
	Tule kotiin tähtityttö!		
	Mammal		
	Kolmen pennin ooppera		15
	Nysä, jättiläismäisen pieni seikkailu		6
	Maan ja veden välillä		
	Haapajärven Elvis		16

Teatteri	esitys	henkiset ja fyysiset triggerit	ikäraja
Valkeakosken kaupunginteatteri	Pekka töpöhäntä		3
	Viisi naista kappelissa		13

	Järjen ja tunteen tyttäret		
--	----------------------------	--	--

Teatteri	esitys	henkiset ja fyysiset triggerit	ikäraja
Kajaanin kaupunginteatteri	Armi Aavikko		
	AHMA-korπισoturi		12
	Eino - runoilijan ruuhkavuosi		
	Lokki		
	Improruletti		16

Teatteri	esitys	henkiset ja fyysiset triggerit	ikäraja
Avoimet ovet	Everstinna	Esityksessä käytetään voimakkaita vilkkuvia valoja ja vaaratonta teatterisavua.	

	Terveisin Eeva		
--	----------------	--	--

Teatteri	esitys	henkiset ja fyysiset triggerit	ikäraja
Q-teatteri	Uuteen nousuun	Esityksessä on voimakkaasti vilkkuvia valoja, kovia ääniä ja teatterisavua. esityksessä käsitellään mahdollisesti järkyttäviä teemoja.	Ikäsuositus toisen asteen opiskelijoista ylöspäin.
	Kolme sisarta		

Teatteri	esitys	henkiset ja fyysiset triggerit	ikäraja
KOM teatteri	Taival		esitys soveltuu yläkouluikaisille ja sitä vanhemmille.

	Kuinka tulla Tapio Rautavaaraksi		
--	----------------------------------	--	--

Teatteri	esitys	henkiset ja fyysiset triggerit	ikäraja
Svenska Teatern	Amos A		
	Kulturbärarna		
	Ronja Rövardotter	Teoksessa käytetään teatterisavua, välkkyviä valoja sekä kovia ääniä.	8
	Förgät mig		
	Riksteatern: Dödsdansen		
	Gudarnas väktare		9